

İstanbul Üniversitesi
Siyasal Bilgiler Fakültesi

SIYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ BÖLÜMÜ FORUMLAR DİZİSİ

FORUM 7: “Can Pazarından Hayat Savaşına: Zorunlu Göç Ve Sığınmacılar”

(2 Aralık 2015)

Köklerini ister çok eskilere gidip Birinci Dünya Savaş sonrası masa üzerinde “cetvelle” çizilen haritalarda ister 11 Eylül saldırıları gerekçesiyle Amerika Birleşik Devletleri’nin Batı Asya’dan Kuzey Afrika’ya kadar olan İslam ağırlıklı bölgeleri kendi stratejik çıkarları doğrultusunda dönüştürmeyi hedeflediği “Büyük Ortadoğu Projesi (BOP)”nde arayalım, Arap Baharı olarak sunulan hareketlerin, otoriter iktidarlara karşı halkların öfkesini dışa vurması bir tarafa, bu önemli bölgede haritaların ve iktidarların yeniden şekillendirilmesi projesinin türevlerinden biri olduğu artık daha rahat ifade edilebilir. Zira 2003 yılında Irak’ın işgali ve Irak’taki iktidarın devrilmesinin hemen ardından, 2004 yılında hazırlanan BOP’un, asıl adıyla “Genişletilmiş Ortadoğu ve Kuzey Afrika Bölgesi ile Müşterek bir Gelecek ve İlerleme için Ortaklık” projesinin iktidar değişikliği öngördüğü ve “kontrol altına alınmasını” hedeflediği ülkeler, ne tesadüftür ki birkaç yıl içinde “Bahar” hareketleriyle çalkalanmaya başladı. 2010 yılı sonunda Tunus’ta fitillenen ateş, halkların özgürlük mücadelesine dönüştü ve bir yıl içinde Arap bölgesindeki pek çok ülkede küçük ya da büyük çaplı protestolar, gösteriler ve çatışmalar yaşandı. “Arap Baharı” hareketleri, üç-dört ay gibi kısa bir süre içinde Tunus, Mısır ve Libya’da mevcut iktidarların devrilmesi; Ürdün, Yemen, Umman ve Kuveyt’te hükümet değişiklikleri ile sonuçlandı. Muhtemelen sürecin bir parçası olan Suriye’de de 2011’in hemen başında başlayan protestoların bahsi geçen ülkelere benzer bir şekilde sonuçlanması bekleniyordu; fakat öyle olmadı.

Suriye’de başlangıçta silahsız, barışçıl bir görünüm arz eden iktidar karşıtı hareket, beklenen iktidar değişikliğinin gerçekleşmemesi üzerine önce selefi cihatçı grupların önyak olduğu bir silahlı ayaklanmaya, sonra da yerel, bölgesel ve emperyalist aktörlerin dâhil ve taraf olduğu bir iç savaşa dönüştü. Suriye iç savaşı, farklı gruplar ve rejim arasında toprak ve alan kontrolü mücadelesi, ülkenin emperyalist bloklar arası güç ve

mevzi edinme yarışının arenası haline gelmesi, uluslararası terörizmin yükselişi, sınır güvenliği, kontrolsüz silah ve petrol akışı/ticareti gibi yönlerden bu beş yılda siyasal, askeri ve ekonomik gündemin sürekli olarak üst sıralarını işgal etti. Öte yandan beş yılı geride bırakan savaş, Suriye’de ekonomide, toplumsal yaşamda, tarihi dokuda ve kültürel yaşamda onarılmaması on yıllar alacak bir tahribata ve insani trajediye de yol açtı. Sayısı yüzbinlerle ifade edilen ölü ve milyonu aşkın yaralının yanı sıra gerek ülke içinde gerek ülke sınırlarını aşarak bölge ülkeleri ve diğer merkezlerle doğru yaşanan göç, Suriye savaşının ülke topraklarıyla sınırlı kalmayan trajedisini dünya çapında etkileri olan bir sorunlar alanına dönüştürdü.

Bugün, savaşın yarattığı bu trajedi ne yazık ki bütün boyutlarıyla ve şiddetini artırarak devam ediyor. Birleşmiş Milletler İnsani Yardım Koordinasyon Ofisi (OCHA) ve Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR) nin açıkladığı çeşitli verilere göre Mart 2011’den bu yana çatışmalarda ölenlerin sayısı 250 bini, yaralı sayısı ise 1 milyonu aştı. Ülke içinde yer değiştirmek zorunda kalanların sayısı 6,5 ila 8 milyon arasında. Savaş nedeniyle yaklaşık 5 milyon kişi (2016 Mayıs başında açıklanan rakam 4 milyon 840 bin civarındadır) ülkeyi terk etti. Resmi rakamlara göre, Suriye dışına kaçabilen savaş mağdurlarından yaklaşık 2 milyon 800 bini Türkiye’ye, 1 milyonu aşkın kişi Lübnan’a, 650 bin kişi Ürdün’e, 240 bin kişi Irak’a, 120 bin kişi Mısır’a sığındı. Bunun dışında binlerce kişi Avrupa ülkelerine giriş yaptı ya da kaçak şekilde Avrupa’ya ulaşmak isterken denizlerde can verdi. Ülke içinde kalanlar açısından durumun daha trajik olduğu aşikâr. Rakamlara bakılacak olursa, 2.48 milyon kişi açlık tehdidi altında; 12.1 milyon Suriyeli kullanılabilir su ve gıdadan, 11.5 milyon Suriyeli sağlık hizmetinden mahrum; 1.5 milyonu aşkın kişinin barınacak yeri ya da temel ev gereçleri yok; 2.7 milyon çocuk okulu bırakmak zorunda kalmış ve 5.7 milyon çocuğun eğitim desteğine ihtiyacı var. Okula devam oranının beş yılda yüzde elli azaldığı ülkede, ekonominin yüzde 40 küçüldüğü ve ortalama yaşam süresinin 20 yıl kadar azaldığı tahmin ediliyor. Bütün bu rakamların savaşın sadece görünürdeki yıkımını ifade etmek üzere başvurulan temel göstergeler olduğunu ve gerçekte yaşanan yıkımın çok daha büyük boyutlarda olduğunu tahmin etmek ise çok zor değil.

Suriye savaşının insani etkileri, şüphesiz Suriye ile sınırlı değil. Yaklaşık 5 milyon kişinin başka ülkelere sığınmak zorunda kaldığını düşünürsek, savaşın yıkıcı etkilerinin ülkesini terk eden sığınmacılarla birlikte onların gittiği/gidebildiği yerlere de taşınması olağandır. Gittikleri ülkelerde mülteci olarak dahi kabul görmeyen bu sığınmacılar, hukuki zorluklardan polisiye tedbirlere, ekonomik ve kültürel sıkıntılardan kölece çalıştırılmaya, taciz ve tecavüzdən tahkir ve takibata pek çok sorunla yüz yüze yaşıyorlar.

Hem en yoğun ve sürekli göç dalgasına maruz kalan hem de hedef, kaynak ve uluslararası göç için transit ülke² ya da Danışın² ifadesiyle “bekleme odası” konumunda olan Türkiye,

¹ Pek çok kaynaktan benzer rakamlara ulaşılabilir ama BM’ye bağlı ofislerin yayımladığı veriler, diğer çalışmalarda ya da haberlerde “resmi” ve daha kapsamlı bilgilere dayalı referanslar olarak kabul görmektedir: <http://www.unocha.org/syrian-arab-republic/syria-country-profile/about-crisis>; <http://data.unhcr.org/syrianrefugees/syria.php>

² Safiye Altıntaş, “Davetsiz Misafirler: Türkiye’deki Mültecilerin Maduniyet Görünümleri”, Göç Özel Sayısı 1, Idealkent, Sayı 14, Ekim 2014, Ankara; Didem Danış, “Transit Göç ve Ulusötesi Dini Ağlar: İstanbul’da Iraklı

Suriye iç savaşının ilk dönemlerinden itibaren bölgedeki sorunlardan doğrudan ve yakinen etkilenen ülkelerin başında geliyor. Sınır güvenliğinin ihlali, ülke içinde Suriye'deki cihatçı örgütlerle bağlantılı kitlesel terör saldırıları ve siyasi-hukuki alanda önemli tartışmalara kaynaklık eden silah-petrol ticareti ilişkileri vb. açılardan siyasi, askeri ve toplumsal gündemi çokça işgal eden Suriye sorunu, insani açıdan da son yıllarda Türkiye gündeminin en önemli konuları arasında. Resmi rakamlarla 2.8 milyon, kayıtlı olmayan girişlerle 3 milyon kişiyi aştığı tahmin edilen sığınmacı sayısı, Türkiye'de ekonomik, siyasi, kültürel, idari, hukuki ve toplumsal açıdan pek çok yeni sorun ve tartışma alanı doğurdu.

Akademik ilgi ve çalışmaların böyle büyük çaplı bir toplumsal hareketlilik ve sorunlar alanının uzağında kalması mümkün değildir. Zira Suriyeli sığınmacıların Türkiye'deki varlığını çeşitli boyutlarıyla ele alan kitap, tez çalışması ve makaleleri; resmi kurum ve kuruluşların, üniversitelerin, demokratik kitle örgütlerinin ya da çeşitli iş örgütlerinin yürütüp yayımladığı araştırma ve raporların, konuyla ilgili toplantı ve çalışmaların sayısı hâlihazırda yüzleri bulduğu gibi günden güne de artıyor. Bizim İÜ Siyasal Bilgiler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü olarak her yıl düzenli olarak gerçekleştirdiğimiz bölüm forumlarından 7.'sini Zorunlu Göç ve Sığınmacılar konusuna ayırmamızın altında yatan temel saik de bu konunun gerek genel olarak sosyal bilimlere gerek Fakültemizde çalışılan disiplinler yönünden oldukça güncel ve önemli tartışmalara açık olması idi.

Fakülte toplantı salonunda gerçekleşen foruma lisans ve lisansüstü öğrencilerimiz, farklı üniversitelerden akademisyenler ve konuyla ilgili katılımcılar yoğun ilgi gösterdi. İÜ SBF Uluslararası İlişkiler ve Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi bölümü öğretim üyelerinin katkılarıyla ortaya çıkan Forum sunumlarını, Suriye'deki savaşın askeri-siyasal arka planından başlayarak Suriye'den Türkiye'ye yoğun sığınmacı akınının çeşitli alanlarda yarattığı karşılıklı etkiye uzanacak şekilde, süreci çok boyutlu olarak ele alacak ve ortaya genel, açıklayıcı bir manzara çıkaracak çerçevede belirledik.

Forumun ilk sunumunu yapan Yrd. Doç. Dr. Erhan Keleşoğlu, Suriye'de savaşa giden sürecin arka planını verdikten sonra iç savaşı ve bölgeden diğer ülkelere yoğun göç dalgasını tetikleyen çatışma ortamının öne çıkan aktörlerini üç blok içinde masaya yatırdı. Birinci blokta en uçta El-Kaide kökenli IŞİD ve daha az radikal olarak görülen El-Nusra, Ahrar uş-Şam gibi oluşumlar olmak üzere selefi-cihatçı gruplar; ikinci blokta PYD öncülüğünde kuzey ve doğu Suriye'de etkin Kürt gruplar; son olarak da rejim ordusu ve rejime bağlı güçlerinden oluşan bu aktörleri Keleşoğlu, bölgesel ve emperyal destekleri, Suriye toprakları üzerinde kontrol ettikleri alanlar, çeşitli ülke bağlantıları ve ilişkileri, rejim karşısındaki konumları ve Esad rejiminin çatışan gruplara karşı geliştirdiği ittifakları da içerecek şekilde bölgesel harita üzerinden ve en genel boyutlarıyla ele aldı ve sunum başlığında olduğu gibi «Bir Genel Muhasebe» çıkardı.

Prof. Dr. Hatice Kurtuluş, tarih boyunca çeşitli göç tiplerine tanıklık etmiş Anadolu anakarasının 20. yüzyıl sonlarına kadar gelen göç deneyimine dair bir tarihsel arka plan verdikten sonra, Suriye'den gelen göç dalgasının bu deneyim içinde oturduğu yeri değerlendirdi. Kurtuluş'a göre tarih boyunca hem göç almış hem göç vermiş; ama çoğunlukla göç vermiş bir coğrafya olan Anadolu, ilk kez bu boyutta bir göç akınıyla karşı karşıyadır ve bu göç, haliyle «Türkiye'nin Göç Deneyimi İçinde Bir Yeni »dir.

Doç. Dr. Zeynep Kıvılcım ve Doç. Dr. Nurcan Ö. Baklacioğlu, 2014 yılında gerçekleştirdikleri bir alan çalışmasından hareketle iki ayrı sunumla foruma katkıda bulundular. Kıvılcım, "*Suriyeli Mültecilere Karşı Türkiye'de Hukuksal Şiddet: Geçici Koruma Rejimi*" başlıklı sunumunda, Suriyeliler için Türkiye'de kullanılan göçmen, sığınmacı, geçici korunan gibi kavramları ve 2014 yılından beri Suriyelilerin tabi tutulduğu "geçici koruma" rejiminin yarattığı hukuki şiddeti eleştirerek neden "mülteci" kavramında ısrarcı olmamız gerektiğini vurguladı. Sonra hukuki çerçeveyi "cinsiyetlendirerek" analiz eden Kıvılcım'ı takiben Baklacioğlu, idari-hukuki bütün düzenleme ve uygulamalarda "Arapça konuşan, Müslüman, Sünni, heteroseksüel ve erkek" olarak çizilen Suriyeli modeline karşılık kadınlar, çocuklar, LGBTİ bireyler ve diğer etnik-mezhepsel kökenden Suriyeli bireylerin gerek hukukun işleyişi gerek işlemeyişi üzerinden karşılaştıkları şiddeti, Kıvılcım ile birlikte yürüttükleri alan araştırmasından örneklerle ortaya serdi. Baklacioğlu'nun «*Crossing No More! : Şiddet ve İstismar Arasında Türkiye'de Suriyeli Mülteciler*» başlığını verdiği sunum, Suriyeli kadınların ve LGBTİ bireylerin Türkiye'de kamplarda, sokakta, işyerlerinde, hatta kendilerine "kucak açmış" sivil toplum örgütlerinde dahi karşılaştıkları en yaygın muamelenin "ayrımcılık, nefret söylemi ve dışlanmak" olduğuna dair çokça örnek vaka içeriyordu.

Forumda son olarak Dr. Ertan Erol Suriyeli sığınmacılarla ilgili İÜ SBF öğretim elemanlarının yürüttüğü ve henüz çalışmaları devam eden güncel bir araştırma projesinin tanıtımını sundu. «Suriyeli Sığınmacıların Türkiye'de Emek Piyasasına Dâhil Olma Süreçleri ve Etkileri: İstanbul Tekstil Sektörü Örneği» adlı proje, çeşitli oda ve konfederasyonların verilerine göre İstanbul'da tekstil sektörünün en yoğun olarak faaliyet gösterdiği 11 ilçede, tekstil ve bağlı iş kollarında 300 Suriyeli sığınmacı-işçi ve 300 Türkiyeli işçi ile yapılacak anket çalışmasına dayanıyor. Suriyeli sığınmacıların Türkiye'de en yaygın olarak işgücü piyasasına dâhil olduğunun düşünüldüğü tekstil sektöründen hareketle araştırma, Suriye'den gelen sığınmacıların iş bulma kanalları, geçinme ve çalışma koşulları, aynı iş kolunda Türkiyeli ve Suriyeli işçiler arasında haklar ve ücretler bakımından anlamlı farklar olup olmadığı, Suriye'den işgücü akışının Türkiye ekonomisine, Türkiye'de ücretlere ve işgücü piyasasına etkilerine dair genel bir tablo çıkarmayı amaçlıyor.

Konunun önemi, güncelliği ve katılımcıların ilgisi nedeniyle düşünülen çok daha uzun süren forum, zorunlu göçle Türkiye'ye gelen sığınmacılar sorununu çeşitli boyutlarıyla ele alan bu sunumların ardından katılımcıların soruları ve karşılıklı tartışmalarla son buldu. Aşağıda anlatım akışı ve anlam bütünlüğü bozulmadan redakte edilen ve ana hatları eksilmeyecek şekilde kısmen kısaltılmış olarak verdiğimiz sunum dökümünden

konuyla ilgilenen araştırmacıların ve ilgili okuyucuların faydalanacağını umuyoruz.

Dr. Cemal Salman

İÜ Siyasal Bilgiler Fakültesi
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü

Sunumlar

Hatice Kurtuluş: Hepiniz hoşgeldiniz. Belki burada konuşulan şeylerin pek çoğu sizin her gün düşündüğünüz, aklınızdan geçen şeyler olacak; çünkü konu çok gündemde, çok sıcak. Herkes düşünüyor. Çok konuşuyoruz. Ondan biraz müşterisi de fazla oldu. En son gündemimizde, geçen haftanın gündemi de buydu yine. Avrupa birliği ile ilgili olarak. Sunumu hazırlayan arkadaşımız, Cemal, ona çok teşekkür ediyoruz. Ve katılan arkadaşlara çok teşekkür ediyoruz. Ayrıca sunum yapacak olan arkadaşlara çok teşekkür ediyoruz. Erhan'a, Ertan'a, Zeynep Kıvılcım ve Nurcan Ö. Baklacioğlu'na. Bu sıkışık ders döneminde bizim teklifimizi kabul ettikleri için. Onlar olmadan böyle bir konuyu tartışmak çok kolay olmazdı. Onun için herkese çok teşekkür ediyorum. Bütün katılanlara ve konuşmacılara. Ben şimdi ilk konuşmacıya sözü veriyorum. Erhan'a. Erhan Keleşoğlu. Ortadoğu çalışıyor kendisi. Zaten tanıyorsunuz hepiniz. Sonrasında forumu Cemal yönetecek.

...

Yrd. Doç. Dr. Erhan Keleşoğlu

«Suriye İç Savaşı: Bir Genel Muhasebe»

Erhan Keleşoğlu: Merhaba arkadaşlar. Hepiniz hoşgeldiniz. Öncelikle göç sorunuyla ilgili, bu acil sorunla ilgili bu forumu düzenleme kararını alan arkadaşlarımıza teşekkür etmeyi borç biliyorum. Suriye kaynaklı göç ve mülteciler meselesi, hem ülkemiz, hem bölge hem de uluslararası dengeler açısından gerçekten çok önemli, çok acil bir mesele. Ben Suriye iç savaşıyla ilgili genel bir muhasebe yapma denemesinde bulunacağım ve bir özet yapmaya çalışacağım. Forumumuz açısından bir girizgâh olur diye. Sahada ne gibi gelişmeler var, son durum nedir? 2011'den başlayarak, çok kısa geçerek açıklamaya çalışacağım.

Bildiğiniz üzere 2011 yılında tüm Arap dünyasını sarsan bir ayaklanmalar süreci başladı. Tunus'ta başladı, Mısır'ı etkiledi, Libya'yı etkiledi, Yemen'e sıçradı... Bahreyn'i de anmadan geçmemek gerekiyor. Bu ayaklanmalar neticesinde Arap dünyasında birçok otoriter rejim sarsıldı veya iktidar değişiklikleri yaşandı. Birçok ülkede gösteriler yaşandı. Ve bu ayaklanma süreçleri kısa sürede Libya gibi, Yemen gibi, Suriye gibi ülkelerde iç savaflara dönüştü. Bu iç savaşlar gerçekten çok yıkıcı, her açıdan yıkıcı bir süreci başlattı. Konumuz icabı sadece Suriye'ye yoğunlaşmak istiyorum ben.

Suriye’de ayaklanma 2011 Mart’ında başladı arkadaşlar. Beşar Esad’ın başında olduğu otoriter rejime karşı. Esas itibarıyla silahsız, barışçıl gösterilerin olduğu ayaklanma, kısa sürede, 2011 yılı sonunda ordunun bölünmesiyle, bu silahlı bir ayaklanmaya dönüştü. Sonrasındaysa bölgesel ve uluslararası güçlerin müdahalesiyle Suriye bir av sahasına evrildi. Meseleye taraf olan güçler açısından Suriye meselesi güçlerini sınadıkları bir sorun haline dönüştü ve Suriyelilerin olmaktan çıktı. Suriye iç savaşında, vekâlet savaşında, çeşitli aktörlerin öne çıkmış olduğunu görüyoruz. 2012’den itibaren aktörleri sayalım: Bir yanda Esad rejimi. Bölgesel güçleri sıralayacak olursak, yanında 2012 ortalarına doğru bizzat asker göndererek, danışman göndererek yardımına koşan İran var. Yine Lübnan Hizbullah’ı. Irak’tan gelen Şii Milisler bir bölgesel ittifak oluşturdular Beşar Esad rejiminin yanında. Başka türlü Esad rejiminin ayakta kalması çok güçlü. Diğer tarafta bu bölgesel bloğun karşısında Türkiye’nin, Katar’ın ve Suudi Arabistan’ın öne çıktığını görüyoruz. Yani İran’ın bölgedeki nüfuzunu dengelemek için ve rejimi yıkararak kendilerine yakın bir yeni düzenin kurulması için bu güçler de devreye girdiler. Hemen şunu söylemekte fayda görüyorum. Bölgesel güçlerin Suriye’yi bir vekâlet savaşına çevirmelerinin arkasında bir boşluk yatıyor. Bir siyasi boşluk. Bir vakum yatıyor. Bu vakum nasıl oluştu bölgede? Bu vakum 2003 yılında ABD’nin başını çektiği koalisyonun Irak’ı işgal etmesiyle oluştu. O tarihten itibaren oluşan bir boşluk vardı bölgede. Suriye’de ve Irak’ta özellikle. Ve bu boşluğun neticesinde Suriye’nin bir vekâlet savaşına dönüşmesi mümkün olabildi. Uluslararası güçler açısından baktığımız zaman, küresel güçler açısından baktığımız zaman taraflar kimler bu iç savaşta? Bir tarafta Beşar Esad rejiminin yanında Rusya’yı görüyoruz. Daha dolaylı olmak üzere Çin’i görüyoruz. Karşısında muhalif güçlerin yanında Batılı güçleri, ABD ve AB’yi görüyoruz. Yaklaşık 3 seneden beri bu savaş devam ediyor ve bu savaş neticesinde, tam sayı belli değil ancak 250 bin ile 300 bin arasında insanın hayatını kaybettiği ve 100 binlerce insanın yaralandığı - sakat kaldığı bir trajediden bahsediyoruz. Savaş öncesi son sayıma göre Suriye’nin nüfusu 22 milyonu. Yaklaşık yarısı evini terk etmek zorunda kaldı bu nüfusun. Evini kaybedenlerin yarısından biraz daha azı, 4 milyonu, Suriye dışına çıktı, 7 buçuk milyonu da Suriye içerisinde kendilerine göre güvenli gördükleri bölgelere göç etti, ülke içinde mülteci durumuna düştü. Birleşmiş milletler verilerine göre ülkedeki hastanelerin yarısı yıkılmış, 7 binden fazla okul tahrip olmuş ve 100 binlerce kurum zarar görmüş durumda. Yine Birleşmiş Milletler verilerine göre bu yıkımın giderilmesi için, Suriye’nin yeniden inşası için 300 milyar dolar gibi bir bütçeye ihtiyaç var. Suriye’nin hemen savaş öncesinde, 2011’de gayri safi milli hasılası 60 milyar dolardı. Suriye’nin kendi imkânlarıyla böylesine bir yıkımın üstesinden gelemeyeceği çok aşikârdır. Eğer bugün savaş biterse acilen tüm dünyanın seferber olacağı yeniden inşa faaliyetine ihtiyaç olduğu aşikâr. Evet, Suriye’nin toplumsal, iktisadi, siyasi inşası yönünden devasa sorunlar var.

Hemen şurada görünecek mi? (Haritayı gösterir) Burada arkadaşlar mültecilerle ilgili rakamlar veriyor bize. En fazla mülteci, Suriyeli mülteci Türkiye’de bulunuyor. Yaklaşık 2 milyon kadar mülteci var. Bunların bir kısmı geçtiğimiz yaz hızlanan bir şekilde Avrupa’ya yöneldi. Ve Avrupa Birliği açısından da hepimizin bildiği mülteci sorunu ortaya çıktı. Lübnan’da 1 milyon 114 bin mülteci var. Lübnan gibi küçük bir ülke açısından kaldırılamayacak bir yük bu. Yine Ürdün de kaynak açısından, iktisadi

ve toplumsal kaynak açısından hiç parlak olmayan bir ülke. O da 630 bin mülteciye ev sahipliği yapıyor. Irak'ta 250 bin kadar mülteci bulunuyor. Tabii Irak'taki mültecilerin bir kısmı Irak'taki savaştan kaçarak zamanında Suriye'ye gitmek zorunda kalmış ve şimdi tekrar Irak'a dönen insanlardan oluşuyor. Güneyde Mısır'a yönelen bir mülteci akımı olduğunu görüyoruz. Ve bu tablo bize durumun ne kadar acil olduğunu bize gösteriyor.

Sahada durum nedir? Askeri-siyasi haritaya bakalım. Şimdi Suriye'nin ortası ve doğusu, Irak sınırına kadar olan bölgesi çöldür ve çok az yerleşim vardır. Yani bu haritaya baktığımız zaman IŞİD ne kadar fazla yeri kontrol ediyor demeyin. Esasında kontrol ettiği yerleşimlerin sayısı Suriye ölçeğinde sınırlı. Ona rağmen tabii önemli bir güçten bahsediyoruz. Suriye'de en önemli siyasi askeri bloklardan bir tanesini IŞİD ya da kendi deyimleriyle İslam Devleti oluşturuyor. Gri ve siyahla gösterilen alanlar IŞİD kontrolünde olan alanlar. Bu anlamda 4 askeri - siyasi bloktan bahsedebiliriz Suriye'de. *Birinci blok*, IŞİD'den başladık onlardan devam edelim, İslam Devleti'nden oluşuyor. IŞİD veya İslam Devleti 2002'de Amerikan işgalinden sonra, Irak'tan Amerikalıların çekilmesinden sonra El-kaide mensubu unsurların Irak'a yerleşmesiyle temeli atılmış bir organizasyon. Liderleri Musa Zerkavi'nin 2006 yılında öldürülmesinden sonra Irak El-kaidesi güç kaybetmişti. Irak'ta da Sünni aşiretlere mensup bir milis gücünün oluşturulması onları baskılamıştı. Irak biliyorsunuz rantıye ekonomiye sahip bir ülke, yani kaynağa dayalı, petrole dayalı bir ekonomi. Bu rantıye ekonomi, siyasi anlamda bir patronaj sistemiyle sürdürülebiliyor. Bu siyasal patronaj sisteminin dışına çıktığımız zaman toplumsal kaynaklardan mahrum oluyorsunuz. Yoksul kalıyorsunuz. IŞİD'in Irak'taki desteğinin arkasında, özellikle Sünni nüfusun arasında destek bulmasının arkasında Maliki hükümetiyle birlikte Sünni nüfusun kendisini güvensiz hissetmesi, böyle bir politik ekonomi yatıyor. Suriye'de devlet çökünce Suriye'nin doğusundaki boşluktan yararlanan bu El-Kaide unsurları bu alanda, Irak'ın batısında ve Suriye'nin doğusunda ve ortasında büyük bir alanda hâkimiyet kurmayı beceribildiler. Bunu başardılar. El-Kaide unsurları arasında bir ayrışma yaşandı. Irak El-Kaidesi Bağdadi'nin liderliğinde Suriye ve Irak'ı içerisine alan bir devlet tahayyülü geliştirince El-Kaide merkezi önderliği buna karşı çıktı ve El-Kaide unsurları ikiye bölündü. Şimdi Suriye'de El-Kaide menşeli 2 temel hareket var. Haydi Ahrar uş- Şam'ı da koyalım, 3 tane hareket var diyebiliriz. Esas olarak El-Kaide içerisinde El-Nusra cephesi bizim Hatay sınırında, kuzey batı Suriye'de ve Lübnan sınırında bazı bölgelerde etkin. IŞİD ise orta ve doğu Suriye'yi kontrol ediyor. Aynı zamanda kuzeyde, bizim Karkamış ile Kilis arasındaki bölgede de IŞİD'in kontrol sahibi olduğunu görüyoruz. Birinci blok bu, IŞİD bloku.

İkinci blok, yine selefi cihatçı İslamcılardan oluşan blok. Bu bloğun içerisinde Nusra cephesi var, Ahrar uş-Şam cephesi var. Biraz daha mutedil görünen cephe; ama ideolojik açıdan selefi cihatçı bir arka plana sahipler. Yine onlara yakın duran, özellikle uluslararası networkler aracılığıyla örgütlenmiş ve Suriye'ye gelmiş olan küçük selefi cihatçı örgütler var. Kafkasya kökenli, Orta Asya, hatta Uygur kökenli cihatçı unsurların özellikle Kuzey Batı Suriye'de üstlendiklerini biliyoruz. Ve ana, güçlü bir hattı oluşturuyorlar. Bu grupların içinde sadece Suriyeli olmayanların olduğunu sanmayın. Savaşın yarattığı koşullar içerisinde birçok Suriyeli'nin de, ayaklanmaya katılan çok daha barışçıl siyaseti

savunan birçok Suriyeli'nin de radikalleştiğini, krizin yarattığı anlam bunalımını aşabilmek için bu gruplara dâhil olduklarını hemen not etmem gerekiyor. Bu ikinci blok içerisinde yine selefi cihatçılıkla selefilik arasında bir yerde duran, Suudi Arabistan'ın desteklediği Ceş-ül İslam'ı da sayabiliriz. Bunlar büyücek örgütler. Bu tür örgütlerin ayakta kalabilmeleri için sponsorlara ihtiyaçları var. Savaş ekonomisinden bahsediyoruz. Savaş ekonomisi içerisinde eğer sponsorunuz yoksa ayakta kalmanız, organizasyonel bağımsızlığımızı sürdürübilmeniz çok mümkün olamıyor. Tüm bu gruplar Siyasal İslamcı gruplar belli devletler ve belli finansörler tarafından desteklendiler. Böylece de büyücek bir blok halini aldılar. Üçüncü blok, rejim. Rejim ilk başta sarsıldı çünkü dayandığı nüfus sınırlıydı. Siyasal patronajı, o da otoriter bir rejim, sayesinde duran bir rejim. Sanıldığı gibi Esad rejimi sadece Sünni olmayan kesimlere dayanan bir rejim değil. Sünni olmayanlarla birlikte Sünnileri de içerisine katan, tüm Arapları içine alan bir Arap milliyetçiliğine sahip, Baas ideolojisiyle inşa edilmiş otoriter bir rejimden bahsediyoruz. Ayaklanmaların silahlı çatışmalara dönüşmesiyle rejim de mezhepçi olmayan söylemini, Arap milliyetçisi olmayan söylemini kamusal alanda değil ama içeriye dönük özellikle Sünni olmayan nüfusa yönelik olarak hızla değiştirdi. Ve onlara şu mesajı verdi: Eğer biz gidersek hepiniz yok olursunuz. Çünkü 2012 ile beraber, vekâlet savaşına dönüşmesiyle beraber bu ayaklanmaların, nasıl diyebilirim Suriye'nin radikal bir şekilde İslamlaştırılması için bölgesel güçler tarafından ve çok yoğun bir mezhepçi söylem gelişmişti. Suriye'deki sahanın mezhepçi siyasal söylemle dolmasıyla birlikte, rejimin de Sünni olmayan unsurlara özellikle biz gidersek siz yok olursunuz deme imkânına eriştiğini ve önemli bir nüfus kesimini arkasında kontrolize etmeyi başardığını görüyoruz. Özellikle Sünni küçük ve büyük burjuvazinin önemli bir kesimi de rejimin yanında kalmayı tercih etti. Halen daha bakarsanız Şam, Humus, Hamas, Halep gibi önemli merkezleri hala rejimin kontrol edebildiğini görüyoruz. Sadece Sünni olmayan nüfusa dayansaydı bu mümkün olamazdı. Yalnız tabii sarsılan rejimin yardımına 2012'de İran'ın koştüğünü hemen hatırlatmak gerekiyor. İran'ın Kudüs ordusu aracılığı ile yollamış olduğu bizzat kendi askerleri rejim safında savaşıyorlar. Danışmanlık hizmeti veriyorlar. İranlıların gelmesiyle beraber bir askeri model, milis tarzı örgütlenme de gündeme geldi. Yani artık güvenilir kılınan, ikiye bölünen nizami ordunun yanında bir de rejime bağlı olan milis güçleri. Yani İran'da Besic modeline uygun bir yapılanma Suriye'de hayata geçirildi. Vatansever savunma kuvvetleri, ulusal savunma kuvvetleri ismiyle adlandırılan bu kuvvetlerin büyük bir kısmı Sünni olmayan gruplardan devşirildi, güvenilir bulunuyorlar çünkü. Milis kuvvetlerin sayısı, 100 bine yaklaşıyor. Rejim tarafında Suriyelilerden devşirilmiş bu milis güçlerini ve nizami ordu güçlerini görüyoruz. Ve yine Lübnan Hizbullah'ı da bu savaşa dâhil oldu ve rejimle beraber savaşıyorlar. Son gelinen noktada, geçtiğimiz eylül ayında tüm bu bölgesel güçlerin müdahalesine rağmen rejim bloğunun birtakım kayıplarının olduğunu görüyoruz. Bu kayıpları dengelemek, sahadaki durumu lehe çevirmek için daha önce rejime dolaylı olarak hem siyasi hem finansal destek veren Rusya, hava kuvvetleri aracılığıyla bizzat savaşın içerisine dâhil oldu ve Esad, Lazkiye'de Humeyni üssünü Ruslara tahsis etti. Rejimin en önemli hava kuvvetleriydi. Dolayısıyla rejim yerleşiklere ve muhaliflerin askeri hedeflerine yönelik çok yoğun hava saldırılarında bulunuyordu. Bundan tam 7 ay önce Rusya bizzat hava kuvvetlerini getirerek bu bombardımanları arttırdı. Bu Ruslar çok yoğun hava saldırıları yapıyor; bu, bundan sonra da mültecilerin sayısının artmasında büyük rol oynayacak. Sadece bu değil arkadaşlar, iki gün önce

basına yansıdı, Humus'un hemen güney doğusunda Şairat denen bölgede Ruslar yeni bir hava üssü aldılar ve oraya da yaklaşık 100 tane savaş uçağı getirecekler. Bu müthiş bir güç. Eğer bombardımanda kullanılırsa yıkımın artacağını tahmin etmek zor değil. Ve bu hava kuvvetleri aracılığıyla da Ruslar sahadaki tabloyu değiştirmeyi amaçlıyorlar. Ve sahada özellikle üç tane ana unsurun kalmasını istiyorlar. Bir tanesi IŞİD, diğeri rejim, sonuncusu da Kürtlerin başını çektiğı blok.

Şimdi rejimden sonra gelelim üçüncü bloğa. Üçüncü blok, Kürt bölgelerinde, Kürtlerin yoğunlukla yaşadığı bölgelerde oluşturulan kantonlar. Özellikler PYD'nin başını çektiğı bu proje 2013'ten itibaren fiiliyata geçti ve Kürtler kendilerinin öz yönetim sahibi olduğu güvenli bölgeler oluşturmaya başladılar. Bu güvenli bölgelerde sadece Kürtler yaşamıyor, birçok etnik unsur bir arada yaşıyor. Bu etnik unsurları da mümkün olduğunca hem siyasal sürece hem askeri sürece dâhil ederek bir öz yönetim modeli geliştirmeye çabaladılar ve özellikle de geçtiğimiz seneden itibaren ABD'nin IŞİD'e yönelik hava saldırılarına başlamasıyla birlikte sahada önemli kazanımlar elde ettiler. Ve önermiş oldukları model, kantonal bir öz yönetim modeli esasında hayata geçirilebilecek bir model gibi duruyor. Çünkü böylesine bölünmüş bir coğrafyada, böylesine savaş, aynı Bosna'da olduğu gibi çok kıyııcı bir savaş neticesinde ancak bu tür bölgesel, öz yönetime dayalı bölgesel bir siyasi model yaşayabilir gibi geliyor bana. Fırat'tan Dicle'ye kadar olan bölgeyi kontrol ediyor Kürtlerin başını çektiğı blok. Bunlar da Ekim 2015'te Suriye Demokratik Güçleri adıyla yeni bir oluşuma gittiler. Bu öz yönetim modelinin savunma güçlerini oluşturan YPG ve YPJ, Suriye Demokratik Güçleri çatısı altında bir unsur haline geldi ve bu çatının altında Arap, Süryani ve diğer güçlerden örneğin Türkmenlerden de bir birlik var. Yine Özgür Suriye Ordusu adıyla bilinen güçlerden bazılarının bu Suriye Demokratik Güçleri çatısı altında birleştiklerini gördük. Bahsedeceğim son unsur Özgür Suriye Ordusu adıyla bilinen ve çok dağınık unsurları kapsayan bir unsur. Bu unsurlar nizami ordudan ayrılan unsurlar tarafından kurulmuşlardı ancak bahsettiğim üzere sponsor bulmakta zorlandıkları için iç savaşın gidişatı içinde gittikçe küçüldüler ve aşiret gibi yerel unsurlara dayanarak çok azı ayakta kalmayı başarabildi. Bunlar da şu an Özgür Suriye Ordusu etiketi altında hiyerarşik bir emir komuta zinciri olmadan varlıklarını sürdürüyorlar. Bunları temsil eden siyasi mekanizma Suriye Ulusal Konseyi adıyla örgütlenmeye çalışmıştı. Biliyorsunuz, yurtdışında, Türkiye'de örgütlendi. Suriye Ulusal Konseyi sonrasında koalisyona dönüştü. Ancak Konseyin sahadaki unsurlarla ilişkileri zayıf ve daha çok Özgür Suriye Ordusu etiketiyle bilinen unsurlarla ilişkileri var. Evet, askeri ve siyasi durum bu şekilde. Son olarak, şu an gidilen aşamada Viyana'da, Suriye alt sahasına dâhil olan tüm uluslararası ve bölgesel güçler bir masa etrafında oturmayı başardılar geçtiğimiz ay içerisinde ve bir çözüm önerisi gündeme geldi. Önce bir ateşkes öneriliyor gruplar arasında; sonrasında da bir siyasi sürecin başlaması. Önce bir anayasa yazım sürecinin başlaması, uzun bir ateşkes, 6 aylık bir ateşkes sonrasında. Sonrasında 2017 yılında seçimlere gidilmesi öngörülüyor. Yine de bu güçler bir ortaklaşmaya, bir uzlaşmaya varmış olsalar da bu sürecin Esad'lı mı Esad'sız mı olacağı konusunda olaşmış değiller. Geldiğimiz nokta bu. Teşekkür ediyorum.

...

Prof. Dr. Hatice Kurtuluş

«Türkiye'nin Göç Deneyimi İçinde Bir Yeni: Suriyeli Sığınmacı Göçmenler»

Hatice Kurtuluş: ...Ben Suriye göçüne gelmeden önce, çocuklar başlığı sorduklarında dedim ki bu yeni bir deneyim. Bu bizim göç deneyimimiz içinde yeni bir deneyim. Hâlbuki Türkiye her tür göçü yaşamış, göçler kavşağı bir ülke. Özellikle Anadolu karası, Anakara dediğimiz yer. Yani neolitikten beri nüfus hareketleri var burada. Kuraklık, sel, don... Doğal olarak çok büyük nüfus hareketliliğinin olduğu bir bölge zaten. Ama bu yine de yeni, yepyeni bir göç tipi. Neden öyle düşünüyoruz? Çok kısaca Türkiye'nin göç deneyimine bakacağım. Oraya bağlayarak neden yeni onu açıklamaya çalışacağım. Tamamen yeni olmayabilir ama pek çok unsuruyla çok yeni.

1071'de Türkler Anadolu'ya girdiğinde Anadolu'da 9 milyon nüfus var. Bu biliniyor ve Türkiye Cumhuriyeti Devleti kurulduğunda, 1927'deki ilk nüfus sayımında Türkiye'nin nüfusu 13 milyon. Yani Anadolu Anakarası dediğimiz, Misak-ı Milli sınırlarının içini düşünelim, ki İstanbul da dâhil buna, daha önceki Anakarayı düşünürsek 9 milyonla 13 milyon... Nüfus artışı, yaklaşık 900 yılda doğal nüfus artışının altında. Aslında Anadolu Anakarası sürekli göç vermiş, sürekli nüfus kaybetmiş bir anakara. Osmanlı'nın yerleşmesiyle nüfus yeniden yerleşmiş, yeniden dağılmış ama büzüşmeyle birlikte büyük bir nüfus kaybı yaşanmış. Hem toprak kaybıyla nüfus kaybı hem içerideki yüzyıl savaşları sürecinde nüfus kaybı anakaranın aldığı nüfustan çok fazla. Ama biz şöyle bakıyoruz, bizim literatürümüzde yoğunluk aldığımız göçlere odaklanmış. Almanya göçüne kadar daha çok aldığımız göçlere odaklı göç sosyolojisi ve siyaseti yapıyoruz. Aldığımız göçler, Kırım göçü, biliyorsunuz 19. yy., Balkan göçleri. Biz Birinci Dünya Savaşı ve Kurtuluş Savaşına Balkan göçüyle gidiyoruz. Osmanlı topraklarından Anakaraya doğru gelen göç. Fakat bunların sayısı büyük değil. Yani 100 bin civarında bile olmayan bir göçten bahsediyoruz. Bir Kırım göçünden bahsediyoruz, sanki milyonlar Kırım'dan gelmiş gibi. Öyle değil, tarih, sayılar öyle demiyor. Peki verdiğimiz göçlere bakalım. Birinci Dünya Savaşı ve Kurtuluş Savaşı sürecinde bildiğimiz, en iyi bildiğimiz oran Ermenilerin tehciri ve katliamı. İki şekilde Ermeni nüfus kaybediliyor. Anakarada öldürülenler ve tehcir edilenler. Yaklaşık 1 ila 1 milyon 200 bin arasında bir nüfus kaybı. Anakaradan kaybediliyor bunun tamamı. Anakaranın 1927'de 13 milyon olduğunu düşünürsek eğer ne kadar büyük bir oranı oluşturduğunu tahmin edersiniz. Toplam nüfusun % 7'si civarında sadece Ermeni nüfus azalması oluyor. Artı, savaş sonrası mübadele. Mübadele 1923 görünür ama 1922'de İzmir Valiliği'nin aldığı bir kararla İzmir Rumlarının İzmir'i terk etmesi kararı bütün Güney Ege'de uygulanır. Denizli, Muğla ve civarındaki bütün Rumlar daha mübadeleden önce ülkeyi terk ederler. Zorunlu göçe tabi tutulurlar. Mübadeleye İstanbul dâhil değildir biliyorsunuz. İstanbul ve Batı Trakya Türkleri mübadele içine alınmaz fakat Birinci Dünya Savaşı sonunda ve Kurtuluş Savaşı boyunca İstanbul büyük bir Rum nüfus kaybetmiştir. Rumlar topraklarını terk ederek gitmek zorunda kalmışlardır. Mübadeleye İstanbul'un dâhil edilmemesi İstanbul'un Rum nüfusunu kaybetmediği anlamına gelmez. (Göç eden Rum nüfusun) Yaklaşık 1 milyon 200 bin olduğunu biliyoruz ama (Rum nüfusun) ne kadarı kaçarak ülkeyi terk etti, bunu hesaplayamıyoruz. Resmi kayıtlarla yasal olarak hesaplayamadığımız için 1 milyon 200 binden daha fazla

olduğunu düşünüyoruz. Ermeniler ve Rumları birleştirdiğinizde sadece, yani savaşlarda ölen nüfusu bir kenara bırakın, sadece savaş yıllarında Anadolu Anakarası yaklaşık 2 buçuk milyon nüfus kaybediyor. Aslında sürekli nüfus kaybediyor Anakara baktığınızda. Sonraki göçler biraz daha boyut olarak küçük. Şimdi şunu şöyle düşünün, Rumları ve Ermenileri düşündüğünüzde, büzüşmeden sonra yani Osmanlı'nın daralıp Misak-ı Milli sınırlarına geldiği zaman yaklaşık 15 milyon nüfusu var Türkiye'nin, İstanbul dâhil. Ve bunun 2 buçuk milyonunu kaybediyor. Neredeyse % 10'a yakın bir nüfus kaybından bahsediyoruz.

Peki 2 buçuk milyon kaybedilen nüfusa karşılık ne kadar göç aldık biliyor musunuz? Türk-Yunan nüfus mübadelesiyle ve 19. yy'da gelenleri de kattığımızda 460 bin civarında mübadele ile gelen var. Sayılar bazı kaynaklarda başka başka ama 19. yy'dan başlayan anakaraya doğru geçişlere 600 bin diyelim. Ama 600 bine karşı 2 buçuk milyondan bahsediyoruz. Aldığımız nüfusu yerleştirme sorununa odaklanmışız. Mesela toprak reformu yapılamamasını konuşuyoruz. Bunlara çok odaklı bizim literatürümüz. Aslında büyük bir toprak bolluğu var Kurtuluş Savaşı bittiğinde, Cumhuriyet kurulduğunda. Türkiye toprak bolluğu olan bir ülke. Ona rağmen bu getirdiğimiz nüfusu bile iyi bir biçimde yerleştiremiyoruz. Çünkü içeriden o boşalmış topraklar işgal ediliyor yerli yerel güçler, iktidar güçleri ve onların etrafındaki eşraf tarafından. Yerel eşraf bu boşalan yerleri önce yedieminler, sonra yedieminler üzerlerinden kendi üzerlerine geçiriyorlar. İzmir yangınından sonra, biliyorsunuz, İzmir'in boşalmasından sonra İzmir'le ilgili bir emlak bilgisi istiyor Ankara, İzmir Valiliğinden. Diyor ki boşalmış durumda olan emlak, konut, işyeri bildirin. İzmir Valiliği'nin cevabı şu anda kötü konumda ve boşalmış durumda bir şey yok. Düşünün İzmir nüfusunun neredeyse yarısından fazlası gidiyor.

Arkasından yine göç verici pratikleri görüyoruz, göç alıcı değil. Aldığımız göçlere bakalım. Bulgar göçü var, Boşnak göçü var. Sonra Afgan göçü, Sovyetler'in Afganistan'ı işgali sırasında bir miktar Afgan göçü var. Verdiğimiz göçlere bakalım yine: 50'lerde varlık vergisinden sonra dünyanın farklı yerlerine giden Rumlar, Yahudiler var. Ermenilerin göçü devam ediyor. Geride kalmış İstanbul Ermenileri'nin ve Anadolu'da korunmuş -Kütahya gibi-, yani Ermeni nüfusun tehçire verilmediği, korunduğu bir kaç bölge var, o nüfus da büyük kentlere gidiyor ve oradan yurt dışına gitmeye başlıyor. Yine 50'lerin sonları Kıbrıs meselesi. 74 Kıbrıs meselesi. 64'de bir anda kalan Rumlar gönderiliyor. Ülkeyi terk edin, diyorlar. 50'lerin sonundan itibaren Almanya göçü başlıyor. 60'larda işçi göçü; bugüne kadar belli oranda devam eden Avrupa göçü var. Doğrudan iş gücü göçü, ekonomik göç dediğimiz bir göç var. 74'te tekrar Rumların gidişini görüyoruz. Şu anda mesela İstanbul'daki Rum nüfus 2500; 60-70 bin civarında, Ermeniler. Ülkenin dinamikleri vs. şimdi aldığımız göçlere baktığımızda hala göç veriyoruz. Kıbrıs'ta 74'ten sonra bir yıl içinde 80 bin kişi gidiyor. Bu gerçekten çok büyük bir oran küçücük bir ada için. Burada küçük bir ayrıntı var. Didem de çalıştı, Didem Danış, burada aramızda. Sovyetlerin dağılmasından sonra post-sosyalist ülkelerden Türkiye'ye gelen bir işçi göç tipi var. Yani çalışmaya gelen, belirli aylar burada kalıp sonra dönen. Ama yine göç havuzu oluşturan bir göç tipi daha var. Ya da Kuzey Irak'taki Saddam döneminde oradan kaçan Kürtlerin bir kısmı Türkiye'de bir müddet konaklıyorlar ve buradan Kanada'ya Avrupa'ya

gitmeye çalışıyorlar. Yani bu Suriye'dekine benzer türde bir sığınmacı konumunda olan göç tipleri ufak modellerde yaşanmış ve onların hepsinde de yine bir başarısızlık var. O küçük miktarlarda bile sığınma statülerinin sürdürülmesinde. Mesela Kuzey Irak Kürtlerinin Türkiye'de yaşadığı deneyim... Kanada ve Avrupa'ya göçmeden önce çok ağır deneyimleri var onların da biliyoruz.

Peki şimdi ne oluyor? Ne oluyor da biz şimdi göç alan bir ülke konumuna geliyoruz? Birden bire Türkiye nüfusuna sayısal olarak oranlandığında anlamlı bir nüfus alıyor? Yani yaklaşık 2 buçuk milyon Suriyeli göçmen var Türkiye'de. Belki bir miktar fazla olabilir; çünkü bizim elimizdeki sayılar daha çok sığınmacı konumunda olanlara dair resmi, kayıtlı sayılar. Hareketliliği bize gösteren sayılar değil. İki buçuk milyon sayısal olarak, yüzde olarak çok anlamlı, Türkiye'nin bugüne kadar almadığı bir oran aslında. Hiç bir zaman nüfusuna göre bu kadar büyük bir göç almadı Türkiye. Şimdi o tarafına bakalım. Suriye göçünü nasıl aldığımıza bakalım. Biz şimdi yasal statü olarak mülteci demiyoruz; çünkü öyle bir statü yok. Geçici sığınmacı pozisyonundalar. O nedenle büyük kamplar yapıp onları mülteci kamplarına yerleştirmek gibi bir yükümlülüğe, uluslararası yasalar çerçevesinde zorunlu hissetmiyoruz kendimizi. Peki bu nüfus homojen bir nüfus mü? Biz nasıl bir nüfus alıyoruz bunu biliyor muyuz? Bizim gözümüzde genellikle o sahile vuran çocuk, teknelerde ölen, denizde öle mülteciler, Avrupa anakarasına ulaşmaya çalışan mülteciler. Kentlerde rastladığımız, yani bizim temas ettiğimiz ve "Aa göç alıyor Türkiye" dediğimiz dilenci çocuklar. Ya da alışveriş merkezlerinde, sokaklarda Arapça konuşan insanlar. Çoğu zaman Arapça konuşanlara Suriyeli diye bakmıyoruz. Ankara'da Hacettepe'de yapılan bir iki araştırma bunu gösteriyor. Eğer orta sınıflarsa, işte Cevahir Alışveriş Merkezi'nde alışveriş yapıyorlarsa torbalarca, ya da güzel bir daire kiralamışlarsa Şişli'de, onlara pek Suriyeli diye bakmıyoruz. Araplar diye bakıyoruz. Bunlar sosyolojik olarak çok anlamlı ayrımlar. Ama eğer yoksul görüntülerle karşılaşsak, tırnak içinde söylüyorum, onlara Suriyeliler diyoruz. Bu da bizim toplum olarak da göçe nasıl baktığımıza dair bir şey. Aynı zamanda da bu göçün nasıl konumlandırıldığına, söylem olarak o söylemin nasıl inşa edildiğine dair bir ipucu. Şimdi bu göçün tipi savaşta yerinden edilmiş ve ülkelerini terk etmek zorunda kalmış insanlar olarak sunuluyor, bu doğru. Hiç kimse ülkesini durduk yerde terk etmez. Ama göçmenlerin tamamı aynı sınıfsal pozisyonda değil. Bir tarafta tutalım bunu bir başka şey söyleyeceğim. İstanbul ve İzmir'deki Alman Konsoloslukları Almanya'dan bir yeni bürokrat talep ettiler. Memurlar talep ettiler, bürokrat değil. Job-centerlar vardır, hani işsizler iş aramaya gider, çoğu göçmendir onların, iş arayanların... Almanya'da yabancılar şubesinde ya da job-center'da çalışan memurlarını Türkiye'ye çağırdılar. Yani oradan yeni memurlar çağırdılar. Kürtçe ve Arapça bilenlerden oluşan. Neden? Başvuruları değerlendirmek üzere. Konsolosluklara yapılan başvurularda neyi değerlendiriyorlar? Bu kişilerden bir tanesi hasbelkader benim Almanya'daki araştırmam sırasında tanıştığım, bu job-center'da çalışan, yabancılar şubesinde çalışan bir kişi. Kendisi Kürt kökenli. Orada doğmuş büyümüş Kürt bir ailenin çocuğu. Kürtçe biliyor. Arapçayı az biliyor. Onunla ben bir görüşme yaptım. Onun söylediği şey şu: Konsolosluğa ulaşan iltica talepleri orta sınıf Suriyelilerden. Yani konsolosluğa ulaşabilmek için belirli bir sınırı aşmak gerekiyor. O paraları ödemek gerekiyor. Çünkü araçlar oluşmuş konsolosluğa ulaşmak için. Yani hiçbir Suriyeli gidip konsolosluğun kapısında ben iltica için buraya geldim

demiyor. Yani Alman konsoloslugu için söylüyorum. Diğerlerini bilmiyorum araştırmak gerekiyor. Yani o başvuruları gerçekleştirebilmiş, o paraları ödemiş ve randevusunu alıp görüşebilen başvuruların hepsi hemen hemen orta sınıflar. Yani biz diyoruz ya neden Avrupa bu krizi düzgün yönetmiyor da insanlar denizde boğuluyor. Çünkü süzgeçler kuruluyor. Avrupa şu anda kendi konsoloslukları üzerinden ve diğer uygulamalar üzerinden ki Türkiye'ye yeni verdiği rol bu işlevin içinde, bir süzgeç oluşturuyor ve bu süzgeç içinden Avrupa'nın ihtiyaç duyduğu nitelikteki göçmeni içeri alıyor. Yani bayağı at pazarından ya da köle pazarından seçim yapıyor Avrupa ve bu çok açık. Türkiye'ye üç milyar Euro verilerek. 2 buçuk milyon nüfusu burada tutabilmenin imkânsız olduğunu Avrupa biliyor. Çünkü zaten oradaki 2 buçuk milyon nüfusun bir kısmı Türkiye'ye yerleşiyor şu anda. Avrupa'ya gitmeyi planlamıyorlar. Mülteci olmayı planlamıyorlar. Türkiye'ye yerleşmeyi düşünüyorlar. Yani Türkiye'de resident olacak. Nasıl Avrupalı geliyor buraya ev alıyor. Vatandaşlık istiyor 5 yılı doldurunca, yerleşiyor, çalışıyor bütün izinleriyle. Buna çalışıyor. Bunun ne kadar olduğunu bilmiyoruz. Yani buradaki hani bu meseleyi merak eden arkadaşlarımızın çalışacağı konulardan bazıları bunlar. Biz ne kadarının Türkiye'ye yerleşmeye çalıştığını bilmiyoruz. İstanbul'daki konut fiyatlarının ve kiralının artışıyla bu yerleşme talebinin etkisi var. Kimse anlamıyor. İktisatçılar diyor ki düşmesi gerekiyor bu konut fiyatlarının çünkü ihtiyaçtan daha fazla konut üretilmiş durumda. Neden düşmüyor fiyatlar? Çünkü talep var. Bu bizim hesaplamadığımız istatistiksel olarak ve iktisaden dokunamadığımız bir yerleşme biçimi aslında. Bir müddet sonra belki çalışabilmeye başlarız yani o yerleştikten ve kayıtlı olduktan sonra. Mahalle kayıtlarını yaptırarak hale geldikten sonra...

...

Doç. Dr. Zeynep Kıvılcım Kıvılcım

"Suriyeli Mültecilere Karşı Türkiye'de Hukuksal Şiddet: Geçici Koruma Rejimi"

Benim buradaki sunumuma arka plan sağlayan araştırmamız bizim, benden sonra kendisi de sunum yapacak olan aynı bölümdeki meslektaşım Nurcan Ö. Baklacioğlu ile birlikte yapmış olduğumuz (alan araştırması). İstanbul'da yaşayan, yani kamp dışında yaşayan Suriyeli mültecilerle altı aylık bir alan araştırması yaptık, 2014 Nisan ve Aralık ayları arasında. Bu alan araştırması sırasında mülakatlar gerçekleştirdik. Benimsediğimiz perspektif toplumsal cinsiyet duyarlı bir perspektifti, feminist bakış açısıyla yaklaştık olaya ve burada biraz önce bahsettiğimiz tüm tabloların alana yansımalarını cinsiyetlendirerek görmek ve tartışmak istedik. Kadınlar ve LGBTİ mültecilerden birazcık giriş babında bahsedeceğim. Aynı zamanda Nurcan Ö. Baklacioğlu da benim arkamdan alanda yaptığımız tetkiklerle bu tabloyu tamamlayacaktır. Ben -fakültemizden olan birçok arkadaşın bildiği üzere- hukukçuyum, uluslararası hukuk alanında çalışıyorum. Dolayısıyla benim bu çalışmaya katkı hem alan araştırması sırasında ve oradan edindiğimiz verilerin değerlendirilmesinde ama onun dışında ben Suriyeli mültecilere uygulanan hukuki çerçeveyi yani mevzuatı analiz ettim. Bunu analiz ederken de genel olarak hukukçuların yapmadığı bir şekilde cinsiyetlendirerek analiz etmeye çalıştım. Yani bu mevzuatın örtülü cinsiyetinin ne olduğunu ve heteroseksüel olmayan, erkek olmayanlara nasıl etkide bulunduğunu görmeye çalıştım.

Konuşmamın başlığında sizin de gördüğünüz üzere birkaç şeyin dikkat çekeceğini ya da soru işareti uyandıracağını düşünüyorum. "Suriyeli mültecilere karşı hukuksal şiddet". Burada öncelikle 'mülteci' kelimesinin üzerinde durmak istiyorum. Aslında pek çok kavram söz konusu Suriyeliler hakkında kullandığımız. Göçmenler, sığınmacılar, mülteciler veya geçici korunanlar... Bunların hepsi hukuki terimler. Peki biz neden farklı kelimeler, terimler kullanıyoruz bu kişiler için? Şimdi bunlar farklı statüler aslında: Sığınmacı, mülteci, geçici koruma farklı statülerdir. Neden biz acaba aynı ülke içerisinde aynı grup kişilerden farklı isimlerle bahsediyoruz? Hukukun bir kişiye atfettiği statü onun korunma derecesini belirler ve aynı zamanda da korunmama derecesini belirler. Bir kişiye mülteci statüsünün verilmesi onun en üst düzey uluslararası korumaya ulaşmış olmasına işaret eder. Sığınmacı bunun altındadır. Geçici koruma rejimi ise kendi başına amorf, tuhaf bir şeydir, şimdi onu da ben anlatacağım. Dolayısıyla bir kişinin hangi statüye sahip olduğu devletlerin keyfiyetine göre belirlenir. Devletin sizi soktuğu statüye göre siz belli bir korumaya ulaşırsınız veya ulaşmazsınız. Şimdi ben bir hukukçu olarak Türkiye'nin mevzuatına göre Suriyelilere mülteci statüsü verilmediğinin gayet de bilincinde olarak ve tabii araştırmayı birlikte yaptığım arkadaşım Nurcan Ö. Baklacioğlu da, biz bilerek ve isteyerek Suriyelilere "mülteci" diyoruz. Çünkü Suriyeliler mülteci korumasına ulaşabilmek için değerlendirmeye alınacak koşulları sağlamaktadır ve mülteci, yani uluslararası koruma statüsüne, değerlendirmeye girme özelliklerini göstermektedir. Ancak bundan men edilmektedirler. Şimdi yani Türkiye'dekiler açısından bunu anlatacağım. Birleşmiş Milletler mevzuatına göre de doğrudan yerinde mülteci diye bir tanım var. Suriyelilerin buna uyduğunu düşünüyoruz ve biz Suriyelilere mülteci diyoruz ve mülteci denmesi gerektiğini düşünüyoruz. Çünkü Türkiye hükümeti 2014 Nisanı'na kadar diyelim ki misafir diyordu, bu keyfiyete göre misafir diyordu, sonrasında geçici koruma dendi. Biz bunların uluslararası olarak ne anlama geldiğine bakmak ve ona göre değerlendirmek gerekir diyoruz ve ben hani bunu teklif ediyorum ya da bunu ileri sürüyorum, mülteci denmelidir diye.

Şimdi, neden feminist bir bakış açısıyla ve toplumsal cinsiyet perspektifiyle Suriyeli mülteci gerçeğini değerlendirdik? Türkiye'deki Suriyeli mültecilerin % 80'e yakını kadın ve çocuktur. Dolayısıyla nüfus açısından çok ciddi anlamda yetişkin olmayan, erkek olmayan bir nüfustan bahsediyoruz. Hukuk, genelde yani şimdi bahsedeceğimiz kanunlar, yönetmelikler, buradaki öznenin cinsiyetinden bahsetmezler. Sanki o cinsiyetsiz bir öznedir. İşte 'herkes' der, ondan sonra 'hiç kimse' der ama burada örtülü olarak eril bir cinsiyet vardır. Bu konudaki evrensel özne diye takdim edilen özne aslında eril bir öznedir. Dolayısıyla bunun farkında olmak gerekir. Bu şekilde bir örtülü eril cinsiyet üzerinden kurulu bir şeyin de, düzenlemenin de böyle bir nüfusa ne şekilde yansıdığına, onların hayatlarını nasıl biçimlendirdiğine cinsiyet üzerinden bakmak ve cinsel yönelim, cinsiyet kimliği üzerinden bakmak gerekir, diye biz düşündük. O nedenle bu metodu benimsedik. İstanbul'un çeşitli semtlerinde derinlemesine mülakatlar gerçekleştirdik kadınlar ve LGBTİ bireylerle. Alanda yapmış olduğumuz gözlemleri Nurcan Ö. Baklacioğlu size ayrıntılı olarak sunacak. Ben burada sadece bu gözlemlerimizin hukuki, hukuksal şiddet diye adlandırdığım çerçevesini söylemek istiyorum. Hukuksal şiddet dediğimizde hukuksal şiddet belki bazılarımızın aşına olmadığı bir terim olabilir. Göç ve iltica literatüründe eleştirel çalışmalarda kullanılan bir terminoloji. Biz genelde hukuksal

dediğimiz şeyin genelde korumaya yönelik bir şey olduğunu düşünürüz, korumuyorsa da bunu bir eleştiri olarak düşünürüz. Yani hukuksal herhangi bir çerçevenin ana amacının koruma olduğunu, dolayısıyla korumuyorsa bunun bir ak paklık olduğunu, uygulamada bir problem olduğunu, ufak bir defo olduğunu söyleyerek; yani genel olarak söylüyorum, diğer alanlarda da böyle, bunun düzenlenmesini talep ederiz. Yani burada uygulamada bir aksaklık var, işte hâkim mi yanlış uyguluyor, kanun koyucu aslında çok şöyle demişti de hep böyle diyorsunuz diye, tartışmalarımız bu şekilde ona biniyor. Şimdi burada ben tersi bir şeyi söylüyorum. Birçok başka aslında kişinin söylediği de bence buraya doğru çıkıyor. Hukuk, Türkiye’de Suriyeli mültecilere uygulanmak üzere uygulanan hukuksal çerçeve bilerek ve isteyerek, bilinçli olarak bir şiddet uygulamaktadır. Ve bunu da hukuksal şiddet olarak değerlendiriyorum. Bu yani arızı bir durum değildir, yani bu, mevzuat işlerken arada yanlışlıkla böyle bir sonuç ortaya doğurmaz. Bu, mevzuatın kendi amacıdır zaten, diyorum. Ve bu Suriyeli mültecileri onların cinsiyetinden bağımsız bir şekilde etkilemiyor. Bir diğer çok önemli nokta da bu hukuksal şiddetin diğer formlarında olduğu gibi mültecilerde de şiddetin mağdurları için bile şiddeti normalize hale getiriyor ve kabullenilmesini sağlıyor. Tırnak içinde hukuksal olması. Çünkü hukuki bir çerçevesi var, dolayısıyla bu kabullenilen ve ona karşı çıkılmayan bir formalite oluyor. Şimdi şeyi hatırlatmak isterim. Arada Hatice’nin sunumunda da biraz geçti, ben hukuksal şiddet derken iki tane hukuk metninden bahsediyorum. Bir tanesi Yabancılar ve Uluslararası Koruma Yasası, diğeri de Geçici Koruma Yönetmeliği. Her iki düzenleme de sadece Suriyelilere uygulanmıyor ama Geçici Koruma Yönetmeliği’nin neredeyse şu anda münhasıran uygulandığı nüfus Suriyeliler. Her iki düzenleme de 2014 yılında yürürlüğe girdi, yani bu kanunların ve yönetmeliğin hazırlanması, meclisteki tartışmaları vesaire hepsi Suriyelilerin kitlesel olarak Türkiye’ye girişi sırasında oldu. Şimdi, Suriyelilere uygulanan hukuksal şiddetin biraz haritasını, topografyasını verecek olursam eğer; çünkü ben aslında bunun çok topografik de bir şey olduğunu düşünüyorum; çünkü koruma alanları var, bir de insanların, ne diyelim, kapatıldıkları alanlar var... Bence hukuki tampon bölgeler var. Ondan sonra bunların sınırları hukuksal şiddette ve mevzuatta çiziliyor. O nedenle bunların ana hatlarını söyleyecek olursam, hukuksal şiddetin bir ana şeyi olarak, temel ilkesi olarak Suriyelilerin geçici koruma rejimi olarak adlandırılan bir hukuki tampon bölgede rehin alındıklarını ve Türkiye’nin hem kendi yasasına hem de uluslararası hukuk yükümlülüklerine aykırı olarak, bunlar ihlal edilmek suretiyle alındığını düşünüyorum, söylüyorum. Bunun dışında toplumsal cinsiyete dayalı şiddet formlarının yükselmesine ve devlet dışı aktörler tarafından en yakıcı ve öldürücü şekilde bunların uygulanmasına imkân tanıdığını. Ekonomik birtakım değerlendirmeleri oldu Hatice’nin. Bunların hukuk tarafından imkân kılındığını, çoğu kez de hukukun suskunluğuyla ama bilinçli suskunluğuyla ve son olarak da söz konusu olan bu hukuksal şiddet modeline hayır diyen, aykırı olan, bunun dışında davrananların da kampa kapatılarak cezalandırıldığı - özellikle dilencilerle ilgili hani, bir birlikte düşünmemizi önereceğim.

Şimdi Suriyeliler hepimizin bildiği ve burada tekrar edildiği üzere Avrupa Konseyi üyesi olmayan bir ülkeden geldiklerinden Türkiye’de mülteci statüsü alamazlar; çünkü Türkiye, Birleşmiş Milletler Sözleşmesi’ne coğrafi çekince koymuştur, tamam. Peki ne olması beklenirdi? Bu kişilerin üçüncü bir ülkeye, yani kendilerinin mülteci statüsü alabilecekleri üçüncü bir ülkeye yerleştirilebilmeleri için Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek

Komiserliği'ne başvurup orada bir değerlendirmeye tabi tutulmaları, bu değerlendirme sonucunda işte mülteci statüsü alabileceklerse de üçüncü ülkelere gidebilmeleri gerekirdi. Şimdi burada ben çok hukuki tarifler veriyorum bir yandan ama diğer yandan da insanların neden hayatları pahasına denizlerde çocuklarıyla ve bebekleriyle boğulduklarını ama neden gidip bir yerlere başvurmadıklarını... Şimdi bunların hepsi hukuk tarafından zaten organize ediliyor. Yani başvurmanın önü kesildiği için insanlar başka türlü hareket ediyorlar önemli ölçüde. Türkiye ne yaptı, Türk hükümeti? Bir, 2011 Nisan'ında Suriyeliler Türkiye'ye girmeye başladılar, ilk kafileler. Bundan birkaç ay sonra Türkiye hükümeti bir açıklama yaptı, Cenevre'deki bir konferansta İçişleri Bakanlığı'nın üst düzey bürokratları "Türkiye'deki Suriyelilerin tabi olduğu rejim geçici koruma rejimidir." dedi ilk defa. Gerçekten çok ilginç ve sürpriz bir açıklamaydı; çünkü Türkiye mevzuatında geçici koruma rejimi diye bir şey yoktur. Yani normalde bir ülke kendi mevzuatında olmayan bir rejime birilerini tabi tutamaz. Tabi tuttuğunuzda da ne olur? Siz hiçbir şey olursunuz. Yani bu şu kadar anlamsız bir hukuki statüdür, 'siz masasınız' demek kadar saçma bir şeydir. Çünkü hiçbir hakkımız, yükümlülüğümüz, hiçbir şeyiniz belli olmaz. Ne demek geçici koruma rejimi? Şimdi bundan sonra bir yönerge yayımlandı, 62 sayılıydı sanıyorum numarası da, yine bir 6-7 sonra bu İçişleri Bakanlığı'nın Cenevre'deki deklarasyonunda böyle çok uzun isimli, çok tantanalı bir ismi olan bir yönerge. Türkiye'ye giriş yapmış Suriyelilere uygulanıyor. Herkes "Demek ki geçici koruma rejimi herhalde burada anlatılıyor" diye düşündü. Bu yönerge hala gizli. Hiç kimse ulaşamadı. Milletvekillerinin dahi ulaşamadığı ve meclis komisyon raporlarında ulaşamadığı not düşülen.. Evet, gizli. Onu Bazı arkadaşlarımız bir yerde yanlışlıkla görmüşler ama devlet sırrı olarak gizlendi. Dolayısıyla Suriyeliler 2011 Nisan'ında Türkiye'ye giriş yaptılar. 2014 Ekimine kadar kimsenin ne anlama geldiğini bilmediği bir rejime tabiydiler. Geçici koruma rejimi. Bunun sadece ismi vardı, tabii hukukta en önemli, yani bilindik kurallardan biri belli bir şey hakkında eğer tanım yapmazsanız en harika ihlal noktası o. Yani kimse içeriğin ne olduğunu bilmezken artık sayı 1,5 milyonlara varmıştı; bu 1,5 milyon insanın neye tabi olduğunun belli olmadığı bir durum. Yani bizim sahada araştırma yaptığımız o döneme rast geliyor. Bu geçici koruma rejimi denilen şeyin -şey diyorum, çünkü bilinmiyordu Ekim 2014'e kadar- Avrupa Birliği'nin bir tekzibi var, buradan örnek alındığı söylendi. Orada "geçici koruma direktifi" diye bir şey var, ondan atıf yaptı. (Bu) Yugoslavya savaşı sırasında çok miktarda mülteci Avrupa'nın sınırlarına dayandığında çıkartılmış olan bir yönergeydi. Ama hiçbir zaman uygulanmadı, bu da önemli. Bunun sahada uygulandığı bir örnek ilk defa Türkiye oluyor dolayısıyla. Şimdi burada deniyor ki geçici koruma rejimi şu demek, yine çok kısa söylemeye çalışacağım: İnsanlar kitlesel halde sınırlarınıza geldi; siz onlarla mülakat yapamazsınız. Hani "Hadi bakalım, sen otur, ben sana sorayım, sen zulümden mi kaçtın, nasıl bir zulümdür?" falan filan denilen o çok meşakkatli, uzun mülakatları yapamazsınız. İnsanları derhal geçici olarak bir korumaya almanız gerekir. Bu arada da o tek tek mülakatları yaparak kimler mülteci statüsü alabilir kimler alamaz, onları değerlendirmeniz gerekir. Geçici koruma bu demektir. Ve adı üstünde geçicidir. Yani 'geçici'nin gerçekten altını çizerek. Şimdi burada Türkiye'nin yani geçici koruma rejimi denilen şeyini değerlendirebilmek için şuna bakmak gerekiyor. Geçici koruma rejimi Avrupa Birliği düzenlemesine göre en fazla bir yıl olabilir. Oysa Türkiye'deki geçici koruma rejimi dört yılı aşkın bir süredir uygulanmaktadır ve hiç de bundan çıkmaya dair bir iz de yoktur. Bayağı bir, süresiz bir koruma rejimi içerisinde devam edeceğimiz bence

görünüyor. Avrupa Birliği'nin çerçevesine aykırı olan birçok şey söyleyebiliriz ama en önemlisi bence süre sınırlaması yok. Geçici koruma rejiminde Avrupa Birliği'nin bir süre sınırlaması var. Birer sene uzatılıyor ve bir yerden sonra da uzatılmıyor. Dört beş yıl falan olmuyor. İkincisi de geçici koruma rejimi, biraz önce mantığımı anlatmıştım, anlamı insanların korumaya alınması ama o sırada da uluslararası korumaya girişi için gerekli sürede başvurusunun sağlanmasıdır. Ve burada da işte gördüğümüz üzere hem Avrupa Birliği düzenlemesi hem de Birleşmiş Milletler Mülteciler Komisyonu'nun bazı ilkeleri var. Burada diyor ki: Geçici koruma insanların uluslararası korumaya, yani iltica başvurusu yapmasını engellemek üzere kullanılamaz. Tam tersine zaten bunu yapabilsinler diye alınıyor. Türkiye'nin geçici koruma yönetmeliğinin geçici birinci maddesine göre geçici koruma rejimi Suriyelilere özeldir. Ondan sonra, Suriyelilerin uluslararası korumaya başvurmasını yasaklar. Buraları fıkra gibi biliyorum ama gerçekten ne yazık ki alana yansması hiç komik olmuyor. Her şey geçici gerçekten. Tam da hani son zamanlarda birçok analizde kullanıyoruz ya, tam böyle bir Agamben şeyi. Yani bir olağanüstü rejim, ondan sonra bir sürekli olarak kurulmuş durumda ve bu insanlar Türkiye'nin zaten hepimizin mağduru olduğu korkunç ama yine az da olsa korunaklı olan bazı şeylerinin dışına itilmiş durumdadır.

Şimdi biraz şey üzerinden bakarak hızlıca geçmeye çalışayım. Cinsiyetlendirecek olursak bir prototip Suriyeli var: Suriyeli Derneği'nde "Suriyeli", Arapça konuşan, Sünni, tabii ki Müslüman, Sünni, heteroseksüel ve erkektir. Yani böyle, genel olarak bizlerde de böyle, yasayı yapan ve uygulayanlar açısından da öyle olduğunu görüyoruz. Oysa yaş ve cinsiyet olarak Türkiye'de yaşayan Suriyelilerin pek azının böyle olduğunu biliyoruz. Ayrıca Suriyelilerin çok önemli bir kısmı Kürtçe konuşmaktadır. Özellikle Kürt Suriyelilerin önemli bir kısmı zaten Arapça konuşmamaktadır. Bizim gördüğümüz arasında Müslüman olmayan Suriyeliler de vardı. Zaten Sünni olmayanlar var, vesaire vesaire. Bunun dışında cinsiyetlendirerek baktığımızda kadınlar... Zaten çok şaşırtıcı bir şey olmasa gerek, bizim bütün mevzuatımız da böyle olduğu için kadınlar böyle hak taşıyan, yükümlülük yüklenen özerk özneler olarak değil bağımlı özneler olarak belirmiyorlar yönetmelikte. Birinin eşi ya da birinin annesi olarak, korumaya da bunun üzerinden ulaşıyorlar. Bunun yanı sıra da elbette ki mağdur kadın olarak deniliyorlar. Bunlar şey içinde yer alıyor bu kadınlar, özel ihtiyaç sahipleri. Özel ihtiyaç sahipleri işte çocuğuyla yalnız olan, fiziki ya da cinsel şiddet mağduru olmuş, bu şekilde bir şey gibi bir yere... Asıl özne olan, evrensel özne olan erkeğe bağlanan ve onunla birlikte birtakım haklara ulaşabilen. Neden bunu önemsiyoruz? Toplumsal cinsiyet rolleri açısından zaten durum böyle, kadınların korumaya erişmesi ama savaş sonrasındaki bu müthiş yıkımdan sonra Türkiye'ye ulaşabilmiş olan kadınlar açısından daha da büyük bir yıkım oluyor bu. Böyle bir bağlantı üzerinden hukuki korumaya ulaşmanın tanımlanması. Tabii kanun bunu çok incelikli bir şekilde yapıyor. Bir yandan da koruyormuş gibi yapıyor. Burada şey çok önemli, şuna dikkat çekmek istiyorum: Türkiye'deki Suriyeli kadın ve kız çocuklarının çok önemli bir kısmı cinsel şiddet veya istismar mağduru. Bu zaten hepimizin bence bildiği bir şey. Bir kısmı -biz de alanda tekrar onu gördük- Suriye'den buraya gelmeden önce Suriye'deki savaşın önemli bir kısmı kadın bedenleri üzerinden yürüyor, bunun da hepimiz farkındayız. Dolayısıyla en ağır şiddet biçimlerine de tanık olmuş olarak Türkiye'ye geliyorlar ve Türkiye'de, şimdi Türkiye'deki kısmına bakacak olursak

hukuki olarak nasıl hukuksal şiddet uygulanıyor? Yine ne yazık ki hepimizin bildiği üzere artık neredeyse hani bunu bir sorun olarak bile bizler de görmemeye başlıyoruz belki: Türkiye'deki Suriyeli kadın ve kız çocukları satılmaktadır. On iki - on üç yaşına kadar küçülmüş olan yaşlarda kataloglardan seçilmektedir ve evlilik, bazıları evlilik adı altında evlerde el işçisi ve cinsel köle olarak istismar edilmektedir. Şimdi bu tabloyla ilgili hukuksal olarak ben ne diyebilirim? Yani bu tablo bizim mevzuatımıza göre suç kabul edilen bir tablo. Türkiye'de evlilik yaşı on yedi, on yedi yaşından küçükler zaten evlenemez, evlilik olarak adlandıramayız bunu. Neden bunu önemsiyorum? Evlenen bir kadın aynı zamanda bazı haklar da kazanabilir. Vatandaşlık dâhil olmak üzere belki, yani bir Türkiye vatandaşıyla evlenen bir kadın. O nedenle gerçekten Türkiye mevzuatı açısından evlilik olmaması önemli bir sorun. Türkiye'de çok- eşlilik yasaktır. Bununla birlikte Türkiye'de daha önceden de çokeşlilikle ilgili sorunlarımız vardı ama bu düzeyde bir yaygınlık ve sadece istismar edilmek üzere bir yaygınlığa tanık olmadığımızı görüyoruz. Özellikle ben ya bazı şeyler belki ağır bile olsa bence hepsini söylemek gerekiyor. Bence hani burada çocuk satışı ve pedofilisine dair neredeyse bir Network oluştuğunu düşünüyorum. Çünkü kataloglardan seçim, şeylerden bakma, internetten bakma vesaire üzerinden çocukların hem emeklerini hem bedenlerini ve cinselliklerini sömürmek üzerinden bizim de bulunduğumuz şehir dâhil olmak üzere - İstanbul en fazla Suriyelinin yaşadığı şehirlerden bir tanesidir. Böyle bir şey devam ediyor. Bunlar hem bizim medeni yaşamıza aykırı, Türkiye'nin ceza yasasına da aykırıdır. Bir kısmı şikâyetle -ayrıntısına girmiyorum - bir kısmı şikâyetle soruşturulacak suçlardır, bir kısmı re'sen savcının soruşturması gereken suçlardır. Özellikle çocuk istismarı, satışı vesaire olmak üzere. Sadece "google"ladığımızda bile neredeyse hangi şey kaçta satılıyor, bu bellidir. Bu Network'ün içinde devlet memurları vardır, kam görevlileri vardır, bu nikâhları kıyan imamların bir kısmı devlet görevlisidir ve bunların bazı yerlerde, bazı gazetelerde açık isimleri de vardır. Buna rağmen bununla ilgili hiçbir şey yapılmamaktadır. Buradaki formu bence hukuksal şiddetin zaten hukuksal şiddetin en etkili formlarından biri hukukun sessizliğidir. Yani burada şunu veriyor, söylüyor devlet: Siz burada bu kadınların bedenini, emeğini ve cinselliğini hiçbir karşılık olmadan... Çünkü bu kadınların bir kısmı seks işçiliği yapmıyor, yani karşılığında para da kazanmıyor. Ya biz seks işçiliği yapan kadınlarla da görüştük. Bu onun da ötesinde bir şey. Ve çocuklar açısından özellikle cinsel kölelikle ve köleliği şeklinde. Bununla ilgili hiçbir şey yapılmıyor. Savcılar harekete geçmiyor. Mecliste defalarca önergeler veriliyor, araştırma önergeleri, soru önergeleri; onlara verilen cevaplar, komik diyemeyeceğim, trajik diyebilirim, onları söylemeyeyim, korkunç. Yani hiç umursamadığını gösteriyor cevap veren bakanlar; yani umrumuzda bile değil anlamına gelen cevaplar veriyorlar.

Bu aynı zamanda sadece Türkiye'nin mevzuatında değil, yeni yürürlüğe giren İstanbul Sözleşmesi diye bir sözleşme var kadına karşı şiddetin önlenmesiyle ilgili, Türkiye'nin hiçbir yani toplumsal cinsiyet temelli şiddet görmüş görmemiş ayrımı yapmaksızın yönetmeliğinde bütün Suriyelilere uluslararası koruma başvurusu yapmayı yasaklaması hem kendi kanununa aykırıdır hem de İstanbul Sözleşmesi'ne aykırıdır. İstanbul Sözleşmesi olmasının sebebi İstanbul'da imzaya açılmasıdır. Türkiye bunu bir prestij meselesi yaptığı için İstanbul'da yapıldı ve bence aynı prestij meselesi nedeniyle de çekincesiz ilk kabul eden devlet oldu yani böyle. Bunun çok önemli iki maddesi var

ilticayla ilgili. Hani mültecinin bir tanımı var; şu şu şu sebeplerle zulüm görenler, işte siyasi falan falan. İstanbul Sözleşmesi buna toplumsal cinsiyet temelli şiddeti ekledi. Toplumsal cinsiyet temelli şiddet bir zulüm şeklidir, dedi. Dolayısıyla bu kişiler iltica hakkı kazanabilirler, çünkü bu nedenle bu, zulüm kabul edilebilir dedi. O nedenle - ben tabii böyle çok kısaltarak gidiyorum, ayrıntıya girmeden- (bu Sözleşmeyi de) ihlal etmektedir. Ve bunu da bilerek yapmaktadır.

LGBTİ mülteciler. LGBTİ mülteciler hemen hemen görünmez mülteciler gibi. Biz önce onlara ulaşmakta çok güçlük çektik, hiç kimse onlarla ilgili çalışmamıştı. Oysa en fazla şiddete uğrayan, hemen hemen işte biraz önceki haritada gördüğümüz silahlı grupların önemli bir kısmının doğrudan infaz ettiği kişiler bunlar. Bunların da aslında belli bir sosyal gruba mensubiyet üzerinden koruma altına, uluslararası korumaya başvurması sağlanabilir. Ben alandaki tetkiklerden bahsetmiyorum. Bunun ne kadar önemli olduğundan Nurcan Ö. Baklacioğlu bahsedecektir. Şu anda LGBTİ Suriyeli mülteciler Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği'ne başvuru izni verilen çok ama gerçekten milyon tane çok sınırlı gruplar arasında yer almaktadır. Çünkü onlar kırılğan olarak kabul edilmektedir. Ama bu da tamamen Türkiye devletinin keyfiyetine bağlı olarak değişmektedir. Çünkü Türkiye'de Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği bu şekilde çalışabiliyor, arada mesela beş ay falan askıya alıyor, hiçbir LGBTİ mülteci başvuramıyor, sonra tekrardan başlıyor ve bu insanlar açısından hayatı o kadar etkileyen bir şey ki - yani, bir gün dahi daha fazla beklemek. Geçici Koruma Yönetmeliği diyor ki: Suriyeli mülteciler -yani Suriyeli mülteciler demiyor- geçici korunanların -yani demektir ki Suriyeli mültecilerin- çalışma koşulları, usulleri, nasıl izin alacakları Bakanlar Kurulu tarafından belirlenir. Şimdi Türkiye'de zaten diğer yabancıların da işe girmesi çok zor, bunu biliyoruz. Ama geçici korunanlar açısından kitlesel bir geliş söz konusu ve bunlar geçici. Geçici kısmı zaten anlattığım şekilde burada hiç uygulanmıyor, berbat olmuş durumda; hani koruma kısmında bir şey var mı.. Hani o zaman biraz daha kolaylaştırılmış bir çalışma, istihdama giriş düşünülebilir. Türkiye'deki Suriyelilerin önemli bir kısmı çalışma yaşındadır. Çünkü yürüyerek Suriye'ye gelmiş, Suriye'den Türkiye'ye gelmiş, affedersiniz, çoğunun fiziki koşulları ve yaş koşulları iyidir. Şimdi burada Bakanlar Kurulu bugüne kadar hiçbir karar almadı Suriyelilerin çalışma koşullarıyla ilgili olarak. Ondan sonra... Neden almadı sizce? ... Evet yani, esnek. Şimdi bu bizim hem, yani burada iktisatçı hocalarımız da var, hem dört yıllık kalkınma planımızda hem ulusal istihdam stratejimizde ana hedeflerden bir tanesi şöyle gösterilmiş: İstihdam piyasasının esnekleştirilmesi. Bu zaten deklare edilmiş bir hedef. 2014 - 2018. Şimdi burada hemen hemen sınırsız esneklikte çalışan bir nüfus söz konusu. Ondan sonra... Dolayısıyla bunları hukuki olarak ne kadar marjinalize ederseniz o kadar esnek kalırlar ve buna ek olarak bazı sektörler (yönelirler). Hatice söyledi, işte dedi ki, inşaat dedi, ondan sonra onun dışında tekstilde, Ertan arkadaşımız sunumunda bahsedecek, tekstilde fabrika ve atölyelerde mülakatlar yaptık. Şimdi burada asıl bence hani bu gecikmeye sebep olan şeylerden bir tanesi de eninde sonunda kararlaştırılacaklar. Çünkü bunu belli sektörler bağlayarak daha iyi köleleştirecek. Yani çalışma izinlerini sektör bazlı ve işletme bazlı verecek, böyle verdiğiniz zaman işçi hiçbir yere hareket edemeyecek. Burada da bazı bunlar hani kamuoyuna da yansıyan aslında sektörler arasındaki tartışmaları siz de görmüşsünüzdür. Mesela Antalya'da geçen senenin sonunda, 2014

sonunda haberler düştü. İşte valilik dedi ki 'Biz Suriyeli istemiyoruz. Bu, turizmimizi kötü etkiliyor'. Ve hatta böyle şey; onlara gün verdi, bilmem ne kadar gün de gideceksiniz vesaire gibi. Her şey tabii son derece hukuk dışı, irrasyonel bir şekilde yürüdüğü için vali de böyle bir şey söyleyebiliyor. Turizm sektörü demek ki istemiyor. Ondan sonra narenciyeciler çıktı, seracılar, dediler ki "Aman aman! Biz Suriyelilerden çok memnunuz." Bu ne anlama geliyor? Suriyeliler hemen hemen hiç para almadan çalışıyor. Zaten biz de alanda onu gördük yani, üç ayda bir falan birazcık bir şeyler alıyor çeşitli Suriyeli çalışanlar. Göndermeyin, biz bu kölelerden çok memnunuz. Şimdi dolayısıyla aynı coğrafi bölgede bile sektörel bazda Suriyelilerin istenip istenmediği ve sömürülme düzenekleri konusunda sermaye ile hükümetin bence görüşmeleri devam ediyor. Hani inşaat sektöründe de nereler, belki şuralarda lazımdır ki bunu bakanlar açıkça söylüyorlar. Diyor, % 10'dan fazla olmayacak. Türklerin çalışmak istemedikleri yerlerde çalışacaklar, şudur budur diye. Dolayısıyla bu belirlendiği zaman en esnek ve en sömürülebilir işgücü olarak belli yerlere şey yapılacaklar. Kamplarda sadece çalıştırılacaklarını düşünmüyorum, çünkü kamplarda şu anda sadece Suriyelilerin onda biri kamplarda. O kadar kamp inşa etmeyi bence düşünmüyor. Onu başka yerlerde de sömürmek zaten mümkün. Ve burada da en fazla elbette ki ezilenler, kadınlar ve LGBTİ mülteciler. Yani zaten bizim de gördüğümüz Suriyeli mültecilerin hayatta kalması aslında kadınların emeği, hem duygusal hem bedensel emeği -müthiş bir duygusal emek var, bunu sahada çalışan herkes mutlaka fark etmiştir. Bütün göçlerde olduğu gibi ayakta kalma olayı kadınların bedensel ve duygusal emeğiyle oluyor. Onun dışında bir kısmı cinsel emeğiyle. Bir de bu kadar esnekleştirilip güvencesizleştirildiğinde daha da artık tam bir hani hukuki formata girerek aslında devam edecek. Son... Bütün bu tabloda Türkiye devleti, Türkiye devletinin polisi, zabıtası Suriyelilere aslında müdahale etmiyor. Yani zaten genel olarak müdahalesiz bir hal. Hani şeye kapatılmış durumdalar, geçici koruma tampon bölgesi. Bence Türkiye bir tampon bölge yaratamadı ama hukuken bir tampon bölge yarattı. Onları hiçbir hukuki şeye erişemeyecekleri bir yere kapattı ve orada bence rehin tutuyor. Ya bunu da şundan dolayı söylüyorum, sonrasında da bilmiyorum, tartışmaya açık olur belki. Türkiye Suriye savaşında taraftır, açıkça taraftır. Dolayısıyla o ülkeden gelen kişilerin Türkiye'deki akıbeti herhangi diğer mültecilerden Türkiye açısından farklıdır. O nedenle onları bu bölgeye kapalı ve rehin tutuyor ve hiçbir başka hukuki alana doğru bir sızıntıya falan imkân vermiyor. Tek şeyle karşılaştıkları yer, Türkiye devletinin o haşin yüzüyle karşılaştıkları yer zabıta. Bir dilencilik yaparken zabıta müdahale ediyor. Çünkü çoğu kez aslında müdahale edilebilecek birçok yerde, biz mahalle muhtarlarıyla da görüştük, en büyük çatışmaların, insanların hayatlarının mesela tehlikeye girdiği, kavganın olduğu yerde dahi polis çağrıldığı halde gelmiyor. Bizim Suriyeli arkadaşlarımız anlattı, bana saldırdılar, dedi. Beni neredeyse öldürüyorlardı polisin gözü önünde, kesinlikle polis beni korumuyor." diyor. Dilencilikle geçinen kişiler, bunların da tabii içinde çocuklar ve kadınlar çoğunluğu oluşturuyor. Dilencilik Türkiye mevzuatına göre bir cürüm değildir. Cürüm dediğimiz, yani cürüm ve kabahat diye ikiye ayrılırsa suçlar, cürüm değildir. Yani hürriyeti bağlayıcı cezası yoktur dilencilik. Bir para cezası vardır. Sadece işte çocukları, engellileri dilenci olarak çalıştıranlar hürriyeti bağlayıcı ceza ile cezalandırılırlar. Dilencilerin kendisi cezalandırılmaz. Böyle bir şey yok; yani Türkiyeli dilenciler de hapse konulmuyorlar, para cezasıyla (cezalandırılıyorlar). Suriyeli dilencilere nasıl davranılıyor? Suriyeli dilencilere karşı neredeyse bir av havası var. Gazete

manşetlerinde görebilirsiniz: ‘Operasyon yapıldı’, ‘Suriyeli dilenciler toplandı’ falan gibi. Ve bu insanlar hani burada da görüyorsunuz, İstanbul’da çeşitli yerlerde rastlıyor olabilirsiniz: Kadınlar ve çocuklar alınıyor ve bizim mülakatlarımızda da gördüğümüz şey, çocuklar İstanbul’un ücra köşelerine götürülüp bırakılıyor zabıta tarafından. Şehir dışına. Ve bu çocukların bazıları üç - dört yaşında bile olabiliyor ve bütün paraları ellerinden alınıyor. Müeyyide de bu. Hani kanunda yazan para cezasıyla elindeki bütün para alınıyor çocuğun. Çocuk oradan, zaten dil de bilmiyor ve korkuyor, geri gelemiyor vesaire. Zaten amaç bu yani: Korku yaratılmak isteniyor. Onun dışında da kampa gönderiyorlar. Bunları da görmüşsünüzdür televizyonlarda: Otobüslere dolduruluyor insanlar, kampa gönderiliyor. Şimdi bunun hiçbir hukuki dayanağı yok. Yok İçişleri Bakanlığı genelge göndermiş... Yani kanuna aykırı genelge olmaz. Neye göre siz insanları oraya kapatıyorsunuz? Ve şunu söyleyeyim; hem bu uygulamanın kendisinde görüyoruz ki kamp aslında bir hapisane olarak görülüyor devlet tarafından. Mülteciler de öyle görüyor. Kesinlikle kampa gitmek istemiyorlar. Peki neden sadece dilenciler cezalandırılıyor? Yani İstiklal’e bile çıktığımızda birçok başka iş yapan Suriyeli var, çıplak gözle görebiliyoruz, doğru mu? Yani İstiklal Caddesi’nde yürüdüğümüzü düşünelim. Çeşit çeşit iş yapan, sokakta da duran, sonuçta Arap turistleri içeriye davet eden, bir şeyler satan... Bu insanların hiçbirinin çalışma izni yok. Bunu biliyoruz. Suriyelilerin çalışma izni olmaz. Oraya giren polisler neden sadece dilencileri toplayarak gidiyorlar? Niçin onlara bu müeyyide uygulanıyor sizce?

Bir Katılımcı (Kadın): Fikirtepe’de bir çalışmada şey söylemiş Murat Erdoğan. Yani Türk halkı aslında bu kadar büyük bir göçe rağmen göçmenlere karşı, yani Hacettepe’nin yaptığı çalışmada, olumsuz fikir taşıyorlar. Yani acıyorlar, üzüyorlar, işte savaş... Sadece dilencilerden hoşlanmıyorlar...

Zeynep Kıvılcım: Biz hoşlanmadığımız için mi alıyor?

Aynı Katılımcı (Kadın): O araştırmada şöyle görünüyor: Yani sadece dilencilik yaptıkları zaman bir sosyal dışlanma şeyi. Öbür türlü yapmıyorlar. Devlet onu takip edip hani o rahatsızlığı gidermeye mi çalışıyor? Yani şey, Suriyelilere yönelik bir toplumsal şey olmasın, gibi mi acaba? Bilmiyorum yani, aklıma geldi.

Bir Katılımcı (Kadın) : Suriyelileri gördükleri zaman, dilenirken gördükleri zaman, özellikle çocukları, bundan rahatsızlık duyuyorlar ve şikâyet ediyorlar. Polislere en çok şikâyetler de bunun üzerinden geliyor. O yüzden de dilencileri topluyorlar (anlaşılmıyor)

Zeynep Kıvılcım: Yani bizim şikâyetlerimiz mi yönlendiriyor böyle bir şeyi ve bu kadar, bu kadar seçici ve sistematik bir şekilde dilenciler rahatsız... Olabilir, yani... Buyurun...

Bir Katılımcı (Kadın): dilencilik yapmaya çalışması üzerinden bakıyor. (anlaşılmıyor) Yani para vermeden sömürmek varken neden para verelim ki?

Zeynep Kıvılcım: Ben, ben size katılıyorum. Yani bu farklı görüşlerin hepsi aslında

tartışılıyor bir yandan ama ben size katılıyorum, benim analizim de o yönde. Şimdi burada başka zamanlarda da yapılmış olan, hani insan hakları belgelerinin bazılarında bile mesela dilencilerin cezalandırılmasını hukuka uygun görür. Mesela Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nde bile serseriler hürriyetlerinden mahrum bırakılabilir. Bir istisnadır o. Dolayısıyla sistemin kendisi hani sizin işaret ettiğiniz gibi, yani oradan doğru hareket edersek eğer cezalandırmanın bir ekonomi politikası var. Yani bu Marksist literatürde de zaten çalışılan bir şey. Siz size sunulan çalışma koşullarına rıza göstermezseniz ve bunu reddederseniz bunu kabul etmeye zorlanmanız gerekir. Ve en şiddetli şekilde zorlanmanız gerekir. Gerekirse hürriyetinizden mahrum da edilerek. Dolayısıyla dilencilik de -yani bir kişi biraz önce anlattığım bütün bu güvencesiz, gerekirse bedenini, emeğini, cinselliğini, çocuklarını, her şeyini satarak ve bunun karşılığında da hiçbir şeyin karşılığını alamayarak sözde bu çalışma koşullarını kabul etmiyor ise ve 'Bunları yapacağıma ben gider dilenirim. Daha iyi, zaten hiç değilse her gün aldığım para belli olur' diyor ise o zaman devletimiz devreye giriyor; 'Hayır, orası öyle değil. Sen dilenemezsin' diyor. Ve müthiş, yani en fazla çocukların ve kadınların korktuğu şey zaten zabıta. Belki görmüşsünüzdür, ben Eminönü'nde nasıl kaçıştıklarını çocukların, ondan sonra... Ve sadece Suriyeli dilencilere bu cezalar veriliyor. Türkiyeli dilencilere verilmiyor. Türkiyeli dilenciler de var.

Dolayısıyla burada ben Türkiye'de Suriyeli mültecilerin mağduru oldukları şiddetin hukuksal bir çerçeve içerisinde düzenlenmiş ve hukuk tarafından imkânlı kılınan - bazen hukukun suskunlukları -ama bunların hepsi iradi, bilinçli suskunluklardır- imkânlı kılınan, bazen hukukun doğrudan söylediği şeyle çerçevesini çizdiği, aynen geçici koruma rejimi yaratmak gibi, bazen de kendi suskunluğuyla diğer aktörlerin sınırsız istismarına imkan tanıyan bir şiddet olduğunu düşünüyorum. Böylece var olan şiddeti yarattığını, katkıda bulunduğunu, daha da genişletip güçlendirdiğini ve aynı zamanda çok önemli bir şey de normalize ettiğini, hukuksal olarak görüldüğü için normalize ettiğini düşünüyorum. Teşekkür ederim.

...

Doç. Dr. Nurcan Özgür Baklacioğlu

«*Crossing No More! : Şiddet ve İstismar Arasında Türkiye'de Suriyeli Mülteciler*»

Şu ana kadar yapılan konuşmalarda belki iki noktayı belirtmekte fayda var. Bir tanesi, Hatice hoca <yeni bir göç, Türkiye tarihinde yeni bir göç bu> diye tanımladı. Rakamlar bağlamında evet. Ama bu göçün asıl niteliği önemli bir kısmının kadın ve çocuklardan oluşması. Dolayısıyla Türkiye'nin şu ana kadar hiç düşünmediği, üzerinde kafa yormadığı ve düzenlemediği, farklı ve toplumsal cinsiyet ve çocuk merkezli bir koruma rejimi geliştirmesi gerekir. Tabii bu yapılmadı. Neden yapılmadı, biraz ona değineceğim. Rakamları çok net söylemedik ama Kasım 2015 itibarıyla kayıtlı nüfus bu. Çok az bir kısmı, 262.000'i sadece 25 kampta. Şu anda 27 kampa çıkarıldı, çünkü kamplar çok yoğun bir şekilde koruma altındalar. Ve en önemli rakamlar bence benim siyahla işaret ettiğim 2014'te ölü sayısı -denizlerde Avrupa'ya geçmeye çalışırken ölen ve tespit edilen sadece çünkü tespit edilemeyen ölümler de var denizlerde- 4000'di. 2015'in ilk üç ayında sadece 1500 ölü tespit edildi. Bu tabii sadece tespit edilen rakamlar, onu söyleyeyim.

Tespit edilemeyen, kıyılara vurulan ve isimsiz mezarlara gömülenleri birçoğumuz bilmiyoruz. Çünkü Frontex örneğin, en fazla göçmenlerle denizlerde mücadele eden ve onları tespit etmeye ve yakalamaya yetkili olan ajans ki bütçesi bu sene 4 milyar Euro'ya artırıldı. Avrupa Birliği Frontex bütçesine %50 zam yaptı. Onun yakaladığı mültecileri ne yaptığı, nereye götürdüğü, nasıl bir muamele ettiği, geri mi gönderdiği veya onları alıkoyma merkezlerine mi yerleştirdiği konusunda herhangi bir şeffaf bilgi akışı yok. Dolayısıyla bu, bunlarla ilgili herhangi bir bilgi veremiyoruz. Frontex ile ilgili tek bildiğimiz şey her yıl Avrupa Birliği'ne göç, göçmenlerin Avrupa Birliği sınırlarına yönelik işgal senaryoları yazıyor. Bu, Avrupa Birliği'ne sunduğu bu senaryolar bağlamında her yıl bütçesinin artırıldığını, personelinin hızla büyüdüğünü ve Avrupa Birliği'nin sınır güvenlik ajansı olarak gitgide güvenlik sektörünün içerisinde, sınır koruma sektörünün içerisinde özellikle, entegre sınır yönetimi sektörünün içerisinde güçlendiğini görüyoruz. Ajans olarak tanımlanıyor önce Avrupa Konseyi'ne karşı, sonra Avrupa Konseyi'nin bütçesinden para alıyor. Avrupa Birliği ülkelerinin sağladıkları sınır koruma güçlerine eğitim veriyor ve şu anda İspanya, İtalya ve Yunanistan sınırlarına ve Türkiye'ye de geldi. Türkiye'deki sınır polisini de eğitmekle görevlendirildi şu anda. Diğer yandan, Zeynep Kıvılcım "Sadece zabıttan korkuyorlar." dedi. Ama artık Suriyeli mültecilerin korktukları başka güçler de var. Afgan mültecilerle birlikte denizleri geçmeye çalışırken onları yakalayan sahil güvenlik güçleri ve sınır. Ve son bir ay içerisinde artık Suriyeliler eskiden alıkonma merkezlerine ve geri gönderilme merkezlerine konulmazken artık Suriyelilerin, Suriyeli mültecilerin içerisinde de Afganlarla, Iraklılarla, Afrikalı mültecilerle birlikte geri gönderim merkezlerinde alıkonmaya başladıklarını görüyoruz. Bu da uluslararası hukukun öngördüğü haklara erişimi, örneğin iltica hakkına erişimini önleyici bir uygulama. 60.000 sınırlarda yakalanan Suriyeli mülteci tespit edilmiştir örneğin bu sene içerisinde ve bu muhtemelen artacak. Çünkü Türkiye şu anda resmen Avrupa Birliği'nin sınırlarını göçmenlere karşı koruyan ülke statüsüne geçmiş durumda. Güvenli geçiş ülkesi ve Avrupa sınırlarını koruyan Frontex benzeri bir ajans olarak hızla entegre sınır yönetimi bağlamında büyüyor. Ve ben bu 3 milyar Euro'nun - 4-7 milyar dolar gibi rakamlar ifade ediyorlar- önemli bir kısmının Göç İdaresi Başkanlığı'nın kurumsallaşması için, Göç İdaresi Başkanlığı'nda istihdam edilen personelin harcamalarının karşılanması için, kampların kurulması için ve Türkiye'nin göç yönetim altyapısının kurulması için harcanacağını; bundan sonra gelen, gelecek olan 3 milyar Euro'nun da büyük ölçüde entegre sınır yönetimi bağlamında sınır güvenliğinin artırılması için kullanılacağını düşünüyorum. Çünkü Türkiye'nin üyelik sürecinin en önemli koşullarından ve vaatlerinden birisi entegre sınır yönetiminin gerçekleştirilmesidir. 2020 yılına kadar Avrupa Birliği'nin en önemli bütçe kalemlerinden birisi entegre sınır yönetiminin tamamlanması, Avrupa Birliği sınırlarının güvenliğinin sağlanmasıdır. Şimdi ben daha çok bir şey yapacağım, hani kapanış konuşması yapacağım. Çünkü birçok şey söylendi. Sadece belki de geçici korumanın siyasi yönüne - Ne zaman ortaya çıktı? Bu 1990'ların ortalarından itibaren ortaya çıkan bir koruma rejimi. Aslında sadece uygulaması vardı ve Avrupa Birliği yönergelerinde sözü edilen bir kavramdı. Zeynep Kıvılcım ayrıntılarını verdi, hukuki ayrıntılarını. Türkiye bunu 2000'li yılların başında benimsedi ve özellikle 1951 sözleşmesine getirdiği coğrafi sınırlamadan dolayı iltica statüsü veremeyeceğin ve tanıyamayacağın, işte Afrika'dan, Ortadoğu'dan, Güney Asya'dan gelen mültecilere geçici sığınma tanıdı. Bunun hiç bir, herhangi bir hukuki düzenlemesi

yoktu şimdiye kadar. Suriyelilerin gelişiyle birlikte, Suriyeli mültecilerin gelişiyle birlikte bu geçici koruma Avrupa'dan yayılarak çevre ülkelere, Avrupa Birliği'nin periferisindeki ülkelerde de benimsenmeye başlandı ve birçok ülkede de geçici koruma rejimi uygulanıyor. Özellikle de toplu savaştan kaynaklanan *mass movement* diye bilinen toplu göçlerde kullanılan bir politika ve strateji aynı zamanda. Geçici göç yönetimi neden kullanılıyor? Geçici koruma neden kullanılıyor? Öncelikle bu bir göç yönetim stratejisidir. Çünkü Avrupa Birliği özellikle doksanlardan sonra, Amsterdam Anlaşmasından sonra göç yönetimi kavramını çok önemsemi. “Migration” kavramını. Yani göçü yönetmek. İstedığı göçleri içeri almak, Hatice Hoca söyledi, istemediklerini dışta bırakmak. Göç yönetimi aynı zamanda ülkede var olan göçmenleri tespit edip, tehlikeli görünen, düzen bozucu, potansiyel terörist olanlarının dışarı atılmasına, deport edilmesine fırsat tanıyor. Diğerlerinin de uyum ve entegrasyon bağlamında ülkedeki pozisyonlarını, konumlarını, ekonomik ve emek gücü içerisindeki pozisyonlarını belirlemeyi ve onları yönetmeyi benimsiyor. Göçmenler insan. Konserve değil ki. Avrupa Birliği sınırlarına giren insanları nasıl yöneteceksiniz ve nasıl yönetilebilir insanların ülke içerisinde kalması. Bu geçici korumanın uygulanmasının ikinci bir avantajı devletler için, 1951 sözleşmesinin devletlere yüklediği sorumlulardan kaçınmak. Böylece hak temelli değil, hizmet temelli göç politikası uygulamak. Ve o hizmet temelli göç politikasını ayrımcı bir şekilde göçmen gruplarına göre ve o grupların etnik, dinsel, cinsel özelliklerine göre yönetebilmek. Dolayısıyla burada haklara esas değil ve öyle bir şey de talep edilmiyor. Hizmetlere erişim esastır. Ve olabildiğince ikinci ve diğer bir avantajı da bu geçici korumanın göçmenleri veya mültecileri sosyal yük olmaktan çıkartmak. Açıkçası onlar için olabildiğince az kaynak ayırmak ve az harcama yapma. Burada özellikle geçici koruma rejiminde en önemli öne çıkan, hizmete erişimi sağlayan detay kamu sağlığı, kamu düzeni ve kamu düzenine tehdit. Ve ek sosyal yük oluşturacak durumlar dışında sadece sağlık ve eğitim hizmetlerine erişim ön görülüyor. Dolayısıyla minimum sağlık hizmetine erişimin sağlandığı bir uygulama, bir politika sonuçta. Burada özellikle göreceksiniz, göçle ilgili bütün evraklarda, resmi kayıtlarda, yasalarda, kamu sağlığına halel getirmek, kamu düzenini tehdit etme ve kamu güvenliğine tehdit oluşturan göçmenlerin yönetimi esas alınıyor. Diğer yandan en önemli, en önemli vasfı bu geçici koruma rejiminin, Avrupa Birliği ülkeleri de bu şekilde işlevselleştirdi, caydırıcı bir politika uygulamak, göç politikası uygulamak. Yani istenmeyen mültecilerin ülkeden ayrılmasını, gitmesini sağlamak. Potansiyel gelebilecek olanlarının gelmemesi için caydırıcı bir strateji geliştirmek. Dolayısıyla düşünün ki Suriyeli mültecilere bütün haklara erişim sağlasa ve onlara gerçekten insani ve insan haklarına dayalı bir tutunma politikası uygulasa o zaman idarecilerin korkusu Lübnan'dan, Ürdün'den, Suudi Arabistan'dan ve Suriye'den daha fazla Suriyeli mülteci gelme potansiyeli. Ben Konya'da bir görüşme yapmıştım 2007'de. O zaman Afrikalı mültecilerle ilgili alan çalışması yapıyordum. Yabancılar şube müdürü şey dedi, sınırda bir milyon mülteci bekliyor. 2007 bu. Sınırda bir milyon mülteci bekliyor. Biz eğer hak tanırsak, onların durumunu iyileştirirsek, onlar da gelir. Nasıl halledeceğiz? Üç yıl, dört yıl sonra iki buçuk milyon Suriyeli mülteci geldi. Ve şimdi daha fazlasının gelmesinden de açıkçası korkuluyor. Dolayısıyla geçici koruma rejiminin devam ettirilmesinin önemsenmesinin, uygulanmasının işlevlerinden birisi bu. İkincisi hızla büyüyen kayıt dışı piyasa var. İki hocamız da değindi buna. Bu kayıt dışı piyasanın modern kölelere, ucuz kölelere ihtiyacı var. Bizim yaptığımız görüşmeler esnasında aylık

300 liraya günde 12 saat, yarım saat molaıyla çalışan çok sayıda insanla görüştük.

Diğer, Türkiye açısından yeni bir yenilik, hani bu göçün Türkiye piyasasına ve ekonomisine getirdiği bir yenilik sadaka ekonomisinin daha hızlı büyümesi. Suriyeli mültecilerin gelişile birlikte hakikaten Türkiye'nin şu ana kadar hiç görmediği, hayır kurumlarından oluşan ve mülteciler üzerinden yardım dağıttıklarını iddia edip, naylon faturalar kesen ciddi bir (ağ). Başakşehir bölgesinde öyle bir kurumun yetkilileriyle dolaştık. Girdiğimiz her evde o gün mülakatta yapmadım çünkü yanımızda çok eski göçmen, yirmi yıl önce buraya göç etmiş Suriyeli bir kadın vardı ve çok ciddi, katı bir AKP kadın kolları üyesiydi, aktivistiydi. Ve bütün görüşmelerde konuşmayı çarpıttıyordu. Dolayısıyla hiç mülakat yapmadım ama şunu gözlemledim. Her eve girdiğimizde o evin içerisindeki bütün bireylerin özel bilgilerini kaydediyordu ve elinde kalın bir defterle aslında Başakşehir bölgesinin, devletin de başaramadığını, göç idaresi başkanlığının ve iç işlerinin başaramadığını onlar başarmışlardı. Fatih bölgesi ve Başakşehir bölgesindeki hayır derneklerinin hepsinin elinde devasa defterlerin içerisinde Suriyeli ailelerin ayrıntılı kayıtları vardı. Adres, kadın, erkek, çocuk, kaç kişiler, evlerinde ne tür şeyleri var, ne tür malzemeleri var, nelere ihtiyaçları var? Tabii mülakatlar arasında şunu gördük. Evet çok yardım dağıtılmış gibi bir sürü fatura kesiliyor, açıklama yapıyor ama insanların büyük bir kısmının bize sorduğu soru biz hiç yardıma başvurmadık. Bizim sorularımızdan bir tanesi hiç yardımdan faydalandınız mı? Nerden yardım alıyorsunuz? Çoğunun yardım aldığı kişiler komşuları. Genelde Hataylı komşu bulan şanslı. Çünkü hem Arapça sorunu çözülüyor hem de Hataylı komşular genelde onları sahiplenebiliyor. Genelde komşu veya yakındaki cami. Neden? Çünkü camiye kuran kursuna çocuklarını gönderen, aynı zamanda nispeten az bir yardım alabiliyor. Bunun dışında yardım aldıkları tek bir kurum bize ifade etmediler. Söylemediler. Ne belediye, ne de herhangi bir dernek veya hayır kurumu.

Bir Katılımcı: Ama bu arada yardım dağıttığını söyleyen bir sürü sivil toplum örgütü var.

Nurcan Ö. Baklacioğlu: Tabii tabii benim gözümün önünde dolaştığımız bir sürü sivil toplum görevlisi, sivil toplum demeyeyim ben buna. Hayır kurumunun görevlisiyle birlikte dolaştık. Bir sürü dernek var ve o derneklerden bazılarında şeye de rastladık. Derneğin yöneticisi özellikle kadınlara yönelik ayrımcılık yapıyordu. Cinsel bir takım taleplerde bulunarak yardım vaadini. Bunu 2007'de Konya'da da görmüştüm. Afrikalı, Fil Dişi Sahillerinden bir Afrikalı kadın bana anlatırken isyan etti. "Ben Konya'da bir hayır kurumuna yardım almaya gittim. Ben yardım istediğimde benim peruğumu aldı çektii. Git buradan uygun bir şekilde giyin ve öyle gel dedi." dedi. Dolayısıyla bu dışlama sürecini ve istismar alanı şu anda artık piyasanın dışında yeni oluşan bir sadaka piyasasının da öznesi haine gelmiş durumdadır. Bir de bütün toplantılarında, çok fazla toplantılarına katıldık biz Zeynep Kıvılcım ile. İki yıldır. Çünkü kadınlarla ilgili ve LGBTİ'lilerle ilgili tek alan çalışması buydu uzun zamandır. Yazılan raporların önemli bir kısmı erkeğin gözüyle Suriyeli mültecilerin sorunlarını yansıtıyor. Eğer okursanız raporları şeyi göreceksiniz. Kadınlarla ilgili Mazlumder'in raporu var ve göç idaresi, AFAD'ın var. Bu raporlara bakarsanız kadınlarla ilgili, kadınların sorunlarıyla ilgili araştırma yapıyor

ama rapor erkeklerin önünde kadınlarla yapılan görüşmeler ve aile reisiyle yapılan kadın eşi, eşinin sorunları hakkında yapılan görüşmelere dayanıyor. Dolayısıyla kadın kadına yapılan çalışma bizim çalışmamızdı. Sürgünde Toplumsal Cinsiyet olarak çıktı der yayınlarından. Bu ay içerisinde yayınlandı. Orada bütün mülakatları da koyduk. Neden koyduk çünkü Mayıs ayında, bu yılın Mayıs ayında göçle ilgili, sığınmacılarla ilgili, mültecilerle ilgili geçici koruma altındaki kişilerle ilgili alan çalışması yapılması izne bağlandı. Göç idare başkanlığından ve İç İşleri Bakanlığı'ndan onay almadan göçmenlerle ilgili bu ülkede araştırma yapamazsınız. Yabancılara deport yaptırımı var. Yani ülkeden sınır dışı etme yaptırımı var. Buranın araştırmacılarına yönelik olarak da sorgulama ve diğer idari yaptırımlar öngörülüyor. Bu nedenle biz mülakatları yayınladık. Özellikle bu konularda çalışma yapmak isteyen genç araştırmacıların yararlanabilmesi için. Oradan okuyabilirsiniz.

Diğer yandan bütün toplantılarda en fazla karşılaştığımız sorun şu. Aslında biz, Türkiyeliler, onlarla ilgili araştırma yapıyoruz. Konuşuyoruz ve politikalar çiziyoruz, belirliyoruz. Araştırmalar yapıyoruz ve sonuçlar çıkartıyoruz ama hiç bir toplantıda Suriyeli konuşmadı. Suriyeli mülteciler suskun. Bu monolog şeklinde süren bir göçü tartışmak. Göçü belirleme, göç politikası oluşturma süreci. Ve bu neyi beraberinde getiriyor? Aslında toplumun çok farklı segmentlerinde biz onları dışlamış oluyoruz. Dışlayarak onlar hakkında politikalar belirliyoruz ve konuşuyoruz. Bu açıdan ben burada daha çok onların gözüyle, onların gözüyle Türkiye'de yaşamak ne demek? Türkiye'yi nasıl algılıyorlar? Ve Türkiye'de yaşamayı nasıl beceriyorlar? Nasıl başarıyorlar? Buna daha çok kısaca değineceğim ve sonra toparlamaya çalışacağım. Her şeyden önce biz uygulamaya gittiğimizde biz şunu gördük. Zeynep Kıvılcım'ın da değindiği Kürt, Şii, LGBTİ ve kamptan kaçan mülteciler, Suriyeli mülteciler, İstanbul'a geldiklerinde kayıt yaptırmak istemiyorlar. Keza yalnız kadınlar da İstanbul'a geldiklerinde kayıt yaptırmaktan sakınıyorlar. Bunların çok farklı nedenleri var ama en başta ayrımcılık, ikincisi tespit edilmek istemiyorlar. Görünür olmak istemiyorlar. Örneğin kampta tecavüze uğramış veya bir şekilde Güney Doğu'daki küçük kentlerde görünür halde iken cinsel tacize veya istismarla karşı karşıya kalmış bir kadın şunun çok iyi farkında. Onun haberi, cinsel istismar haberi sınırın öbür tarafına gidiyor. Sınırın ötesine gidiyor. Bir Suriyeli anne, Fatih'te, şunu söyledi: "Kızımın regl olmasını istemiyorum. Umarım daha geç regl olur." Neden, dedim. "Eğer regl olursa onu evlendirmek zorundayım." Neden evlendirmek zorundasın, dedim. "Burada ona kötü bir şey olursa Suriye'deki komşularımız duyarsa dönüşte o kızım nasıl, biz nasıl döneriz geri?" Yani dönüşte bunu nasıl kaldırırız? Dolayısıyla Suriyeli kadınların üzerinde sınır ötesi de bir yüküm olduğunu görüyoruz. En büyük korkuları kampa gitmek. Kamptan kaçan, Tarlabası'nda genç 20 yaşında bir kadın. İki ay olmuştu biz onunla görüştüğümüzde. Kampa giren kadından kirliliği söz edilir, dedi. Kampa giren kadın herkesin gözünde kirlidir, dedi. Ne demek istiyorsun, dedim. Çok fazla tecavüz var. Banyoya yalnız gidemiyoruz. Seni en mutlu eden nedir son zamanlarda diye sorduğumda "Tuvalete gidebilmek, yalnız başıma tuvalete gidebilmek" dedi. Bu ne demek? Sonradan şunu söyledi. Dört yıl boyunca Ceylanpınar kampında kalıyor. "Biz gece nöbetleşe uyuyorduk. Tuvalete giderken mutlaka birlikte gidiyorduk. Tek başına gidemiyorduk tecavüzden dolayı. Banyoya yalnız başımıza gidemiyorduk. Hep birlikte gidip banyo yapıyorduk." Kim Peki tecavüz ediyordu, dedim. "Oradaki

askerler ya da görevliler.” O, asker diyor, Kürtçe’den en azından çevrilen böyle bir şeydi. Oradaki görevliler. Peki itiraz etmediniz mi, dedim. “Silahları var. İtiraz ettik. İtiraz ettiğimizde...” Örneğin bir vakayı anlattı. Bir genç bir kadın tek başına banyo yapmaya gidiyor. Kampın ilk dönemlerinde. Bir silahlı korumalardan birisi, asker diyorlar, ona tecavüz etmeye yelteniyor. Bağırması sonucunda etraftaki kadınlar yanına gidiyorlar ve onu askerin elinden almaya çalışıyorlar. Erkekler de bu yaygarayı duyunca onlar da yardım etmeye gidiyorlar. Diğer korumalar ve askerler gelip erkekleri oradan ayırmaya çalışıyorlar. Askeri alıp uzaklaştırıyorlar ve sonra müdahale eden Suriyeli erkekleri de kamyonete doldurup sınırın öbür tarafına götürüyorlar. Onun anlattığı hikâye de bu. Ayrıntıları kitapta var. Ve bundan sonra erkekler de müdahale etmekten çekindi. Çünkü sınırın öbür tarafına gönderildikleri zaman geri geliş pahalı ve zahmetli. Sınra gelinceye kadar farklı milis gruplarına rüşvet vermek zorundalar. 100 dolar civarında. Her bir milis grubuna. Sınırı eğer yanında para olmayan bir aile 15 yaşındaki kızını istediği için milis, 15 yaşındaki kızını bırakmak zorunda kalıyor. Öteki çocuklarını kurtarmak için. Dolayısıyla sınırın öteki tarafında, savaş kısmında, Suriye tarafında o kadar fazla şiddetle karşı karşıya kalmış ki kadınlar, burada en fazla korktukları şey tecavüz, namuslarına dokunulması ve cinsel şiddet. Ve Türk erkekleriyle ilgili, kusura bakmayın burada çok erkek var ama Türk erkekleriyle ilgili sorularda korktuklarını belirttiler. Büyük önemli bir kısmı korktuklarını, güvenmediklerini de söylediler.

Bir Katılımcı: Hocam oradakileri kontrol edenlerde hiç mi namuslu erkek yok da, görevliler için söylüyorum, yani buna karşı gelmiyor.

Nurcan Ö. Baklacioğlu: Bu sadece bir vaka.

Bir Katılımcı: Yani öyle bir anlatıyorsunuz ki ama oradaki bütün görevliler aç köpek gibi bekliyorlar ve hepsi aynı yani.

Nurcan Ö. Baklacioğlu: Şimdi şunu söyleyeyim mi? Bir şey söyleyeceğim. Ben 95 yılından bu yana göç çalışıyorum. Kosova savaşı esnasında Arnavut mültecilerin yerleştirildiği Arnavutluk ve Makedonya’daki kampları gezdim. Boşnak mültecilerin yerleştirildikleri Kırıklareli, Makedonyada’ki Blatse kampı vs. oraları gezdim. Bütün kamplarda olan bir sorun bu. Baştan itibaren kamp içerisindeki koruma yanlış bir strateji. Tamamen yanlış. Yani siz insanları bir kamp içerisine, bir alan içine kapatıyorsunuz ve bu hapishaneden farksız değil. Onların güvenliğini sağlamak için onların dışarı çıkmasını önüyorsunuz. İstihdam buldukları halde dışarı çıkamıyorlar. İçeri girişleri kapatıyorsunuz ama diğer yandan o kampın sınırları geçiren. Döner kapılar gibi. İsteyen kişi giriyor, isteyen kişi çıkıyor. Şimdi bu bir anlattığı bir örnektir. Ben daha sonra basına yansıyan vakaları araştırdım. Ve konuştum orada insani yardım kurumlarında veya STK’larda çalışan kişilerle. Tabii şöyle vakalar da var. Bu tür olayların üzerine gitmek isteyen bazı görevlilerin de görevden alındığını biliyoruz. Diğer yandan şu tür şeyler anlattı. Battaniye ve televizyonun kampa geldiğini, ikinci şey olarak kamptaki sorunlarını sorduğumda, donduk, üşümekten ölen insanlar oldu dedi. Bunu söyledikten bir ay içerisinde kampta soğuktan ölen bebeklerin, çocukların haberlerini aldık. Gazetelere yansıdı. Peki hiç

yardım gelmiyor mu dedim. Bu kadar yardım gidiyor. Türkiye bu kadar para harcadığını söylüyor. Kampa battaniyelerin girdiğini, bir takım sobaların girdiğini, televizyonların girdiğini duyuyoruz ama hiç kimse görmüyor. Dolayısıyla bu tür kapalı ve merkezi yönetim yapısı olan yerlerde, ben bunu Bosna olayında da Arnavutluk mültecilerinde de gördüm Afrikalılarda da gördüm. Yardımların kayıt dışı bir şekilde kullanılması ve piyasaya sürülmesi çok yaygın bir olay. Bunu denetleyenler, bunun üzerine giden yöneticiler genelde yönetimden alınabiliyor birçok durumda. Spekülasyon için çok müsait alanlar bunlar. Dolayısıyla bu bir vaka ama şu çok yaygın. Hepsinde, yaptığımız 27 görüşmede kadınların hepsi kampa gönderilmekten korkuyordu. Ve dilencilik yapan çocukların aileleriyle birlikte kampa gönderilmesinin başlanmasıyla birlikte dilenci sayısı da nispeten azaldı farkındaysanız. Yani en büyük korkuları kampa gitmek, kampa gönderilmek. Özellikle kamp istatistiklerine bakın. 11 yaş ile 18 yaş, 17 yaş arasındaki kız çocuk sayısı ve çocuk sayısı kamplarda kalan aileler bazında düşük. Genelde kamplarda ya 18 yaş üstü kadınlar kalıyor. Ya da 11 yaş altı çocukların sayısının daha yüksek olduğunu görüyorsunuz. Ama şunu söyleyeyim. Kampla bitmiyor ki tecavüz ve taciz. Çalışmak istiyorlar. Şunu söyleyeyim hiç birisi yardım istemiyor aslında. Biz yardım istemiyoruz, diyorlar. Çok bilinçliler. Yardımların geçici olduğunu ve onların bir takım hiyerarşik ilişkilerin dışlayıcı ve istismar ilişkileri içerisine dâhil ettiğini çok iyi biliyorlar. İstedikleri sadece kendi yaşamlarını onurlarıyla, insanca kazanmak. Tek istedikleri bu. Bütün yaptığımız görüşmelerde önerdikleri çözüm bize hakkımızla çalışabilmemiz ve emeğimizi kazanıp yaşamımızı kurmak istiyoruz. Başka bir şey istemiyoruz dediler. Onları okuduğumuz zaman, kendi açımızdan okuduğumuz zaman ve özellikle devlet okuduğu zaman devlet apriori onları sosyal yük olarak tanımlamayı çok seviyor. Neden? İşte onlar için ben büyük harcamalar yapıyorum. Bütçenin önemli bir kısmı onlar için harcanıyor diyebiliyor onları sosyal bir yük olarak tanımladığı zaman. Biliyorsunuz Avrupa Birliğinin içindeki bütün pazarlık mültecilerin sosyal yükünü kim paylaşacak. Adeta onları böyle compost ve şeyler gibi paylaşıyorlar. İşte bu ülke 200 alsın, şu ülke 200 alsın vs. gibi. Ama bu sosyal yük olarak tanımlanması bu insanları tamamen mağdurlaştırmak ve bağımlı hale getirmeye yol açıyor. Onların bütün, kendi kendilerine kendi yaşamlarını kurmak, kendi sosyal birikimlerini devre dışı bırakıyor. Onlara fırsat tanımıyor. Tutunma fırsatı tanımıyor. Onlara insanca yaşamak fırsatı tanımıyor. Nitekim en önemli sorunlardan birisi şu. Önemli bir kısmı çalışıyor. Bağcılarda bir kadın, kızlarıyla birlikte çalışıyordu. 300 liraya anlaşmışlardı. 12 saat yine. 6 aydır maaş alamıyorlardı. Yani siz böyle yaparsanız, bu şekilde istismar ederseniz onların tutunması çok daha zor olur. Tutunamazlar. Bu istismar sarmalı onların burada düzgün, insanca bir yaşam kurmasını önüyor ve onları yoksullaştırarak işte o sosyal yük söyleminin aracı olarak, öznesi olarak yeniden inşa etmiş oluyor. Ayrımcılık, nefret söylemi ve dışlanmak. Hafta sonu LGBTİlilerin toplantısında idim. Yine kadınlarla yaptığımız görüşmelerde büyük kısmı kendilerine nerelisin diye sorulduğunda Suriyeli demiyor. Suriyeli demekten kaçınıyor. Ürdünlü, Lübnanlı vs. ama Suriyeli demek istemiyor çünkü Suriyeli olmak onların önüne çok ciddi geçilmez sınırlar örüyor. İşe alınmıyorlar. Konut kiralamaya gittiklerinde metruk, kötü kiralar yüksek, iki kat kiralarla veriliyor. 10 metrekaarelik bir mekân 300 liraya kiralanır mı? Ve içinde tek bir küçük pencere vardı. Yani zeminin girişinin sol tarafındaki kömür deposu. Tarlabası'nda gezdik gördük. Yani tek tek evlerine girdim. Yıkılmak üzere olan ve kapısı, penceresi olmayan

bir eve 300 lira işte hayır yapmış normalde o evin kiralanmaması gerekiyormuş ama evin sahibi iyilik yapmış ve onlara 300 liraya o yıkıldı yıkılacak. Ben korkarak girdim evin içine. Kapısı ve penceresi yok. O evi kiralyorlar ve üç aile bir arada kalmak zorundalar çünkü hiç bir gelirleri yok. Tek gelirleri su satan çocuklar. Mendil satan çocuklar. Yani dilenme bir bakıma diğer önemli korkularını karşılamamanın yolu. Evden atılmama. Sokakta kalmama. Çünkü sokakta kaldıkları zaman kampa gönderilirler. Bağlantıyı böyle kuruyorlar. “En büyük korkumuz sokakta kalmamak.” Kadın diyor ki Şirinevler’de, “Her gün korkuyorum. Çocuklarım geri dönecek mi endişesiyle bütün gün yaşıyorum. Çünkü alınıp götürülebilirler. Küçük kız çocuklarıma tecavüz edilebilir. Onlar geldikleri zaman rahatlıyorum ama dilenmelerini istemiyorum. Keşke okuyabilseler. Ama dilenmezlerse biz bu odanın kirasını nasıl ödeyeceğiz?” diyor kadın. Çok mantıklı bir şey. İş yerinde evi kiralarırken, kiraladıkları evde kadın kadına yaşadıklarında tek başına yalnız kadınlar yaşadıklarında sokakta ve kampta ve her yerde cinsel taciz karşımıza çıktı. Bütün hikayelerde. Yani en fazla korktukları cinsel taciz ve cinsiyete dayalı şiddet. Ve bir olay, Suriyeli kadınlar içerisinde çok güçlü kadınlar var. Arapça ve İngilizce dersleri veriyor. Kendi hayatını kuruyor. Ve gayet de güzel tutunabiliyor. Bir Türk erkek onunla evleniyor. Evlenirken Suriye’den evraklarını getiremediği için tabii ki dini nikâh yapmak zorunda kalıyorlar. Dini nikâh yaptıktan 6 ay sonra erkek artık bu evliliği istemediğine karar veriyor Türkiyeli erkek ve boşuyor. Kadını terk ediyor. Ve nasıl terk ediyor biliyor musunuz? İkiz bebeklere hamileyken. Şimdi ayakları üzerinde durup, hayata tutunan bu kadın aslında Türkiyeli bir erkek tarafından yoksullaştırılıp, mağdurlaştırılıyor. İstismara açık hale getiriliyor. Ve nasıl geçinecek? İki bebeğine bakarak nasıl geçinsin bu yalnız kadın? Yani şeyin farkında değiliz. Hep konuşuyoruz. Büyük bütçeler, onlara yardım yapıyoruz. Onlar bizim üzerimize yük. Aslında biz onları istismar ediyoruz. Kira sektörü, ev sahipleri inanılmaz rakamlarda kazançlar elde ettiler. Mahalle bakkalları onların sayesinde yaşıyor. O yüzden mahalle bakkalları hiç nefretle bahsetmediler. Gayet memnunlar Suriyelilerde. Defterlere borç yazdıranlar tek onlar. Bankalar, Kuveyt Türk. Exchange büroları. Onlarla... Şeyi kullanmıyorlar. Parayı transfer etmek için genelde change büroları, kapalı çarşıdaki büroları kullanıyorlar. Bundan inanılmaz gelir elde etti onların sayesinde. AVM’ler. Onlar sayesinde var. Hatice Hoca söylemişti. Sınıfsal yapılarıyla ilgili hiç bir veri yok. Araştırılmıyor. Meslekleri sorulmuyor. Neden sorulmuyor meslekler? İçlerinde doktorlar, mühendisler, büyük ofislerde büyük şirketlerde çalışmış insanlar var ve bunlar sadece Suriyeli oldukları için işe alınmıyor. Onlarla da görüştük. Üç dil bilen, Fransızca, İngilizce, Arapça bile çok sayıda genç var ve bunlar işe alınmıyor. Hastanelerde hamile giden kadına bu koşullarda bir de hamile mi kalıyorsun sözü duyan bir kadın bir daha hastaneye gider mi? Gitmez. Kayıt yaptırdığı yerin dışında hiç bir şekilde hastaneye erişimi yoksa, yani Hatay’da kayıt yaptırmış veya kampta kayıt yaptırmış, İstanbul’a gelmek zorunda kalmış. İstanbul’da bir hastaneye gittiğinde kayıt yaptırdığın yerdeki hastaneye sadece gidebilirsin. Başka bir hastaneye, İstanbul’daki hastaneye gidemezsin. Sağlık hizmetinden yararlanamazsın diyorlar. Ve bir LGBTİ’yi, orta sınıf bir gencin söylediği bir söz. Ben şok oldum. İç katlarda Türkiye içinde uçağa binmek istiyorlarsa göç idaresi başkanlığından izin almak zorundalar. Yani bilet firmaları, uçak firmaları onlara uçak bileti satamıyorlar iç hatlarda. Türkiye içerisinde sadece otobüsle hareket edebilirler. Bu uçtu yani ben bunu duyduğumda hakikaten çok şaşırdım. Bunlar çok az, bunları söz ettim aslında söyledim. Dört duvar arasında ve kilitlenen bir

odada yaşamak beni mutlu etti diyor. Kamplardan çıkan kızın ifadeleri bunlar. En büyük korkum kirayı ödeyememek ve sokakta kalmak. Bütün kadınların söyledikleri şey bu. LGBTİ'lilerin durumu daha da berbat çünkü bir çatı bulmak için kendilerine, kalacak bir yer bulmak için çoğu zaman cinsel istismara boyun eğmek zorunda kalıyorlar. Yani sürekli tecavüzü kabullenmek zorunda kalabiliyorlar. Türkiyeli LGBTİ'liler onları iş piyasasına sokmuyor. Yeni yeni barışmaya başlamışlar. Şu anda ASAM'da 180 LGBTİ'li Suriyeli mülteci var. Ve BMMYK artık onların başvurularını kabul etmeye başlamış. Başka ülkelere gidiyorlar çünkü Türkiye'de yaşam alanı bulamadıklarını ve dışlandıklarını, istismar edildiklerini söylüyorlar. Yani kadınlar kadınları dışlıyor. LGBTİ'ler LGBTİlileri dışlıyor. Yerli ötekiyi ve gelen mülteciyi dışlıyor.

Evet bütün bunları söyledikten sonra neden *crossing no more*? Neden Edirne'ye yürüdüler, neden yürüyerek gitmeye çalıştılar? Herhalde bunun nedenlerini söylememe gerek yok. Giden insanlar burada tutunma fırsatı bulamayan, onlara tutunma fırsatı vermediğimiz, buradaki istismar ve şiddetten kaçan insanlar. Sadece geçmek istediler. Kurtulmak için ve bunu Afrikalılar da yaptı. Bu 2005'ten beri Afrikalı, Iraklı, Afgan herkesin yaşadığı, içerisinde hapsedildiği yaşam bu. Hepsi o yüzden gitmek istiyorlar. Parası olan gidiyor tabi çünkü gitmek 2000 ile 5000 Euro arasında bir tutar. Ama Türkiye'de kayıt yaptırmak için de banka hesabında 6000 dolar bulunması gerekiyormuş. İkamet kaydı alıp da burada kalışınızı legalize etmek isterseniz o zaman 6000 dolar hesabınızda, onu göstereceksiniz, ispatlayacaksınız Emniyete, Fatih'e. Sosyal güvenliğiniz için 400 TL para ödeyeceksiniz ve ikamet harcı olarak da 280 TL bir para harcayacaksınız. Resmi çalışmak istiyorsanız da 15 bini bulabilen ve büyük ölçüde patronların çok önemsemediği bir şey. Neden? Yunanistan'da yaptığım çalışmada şunu gördüm. Bütün Afganlıların çalışma izni vardı. Ama sayıları o kadar fazlaydı ki kayıt dışı iş yerleri, işverenler ben kayıtlı bir işçi istemiyorum. Kayıtsız çalışmak istiyorsan, kayıt dışı çalışmak istiyorsan gel diyerek aslında o resmi istihdam kaydını da böylece elimine ediyorlardı. Ve onları yine kayıt dışı çalıştırmaya devam ediyorlardı. Dolayısıyla burada ne yapılması gerekiyor? Kayıt dışı iş yerlerine hiç bir yaptırım ve denetim yok. Yani emek istismarı yapılan iş yerlerinde hiç bir şekilde bir denetim uygulanmıyor. Buradan başlanması ve bu insanların insanca koşullarda ve hak ettikleri ücreti alarak çalışması gerekir. Şu veya bu şekilde çalışıyorlar. Burada Türk işçisiyle Suriyeli işçiyi karşı karşıya getirmenin, antagonizma geliştirmenin hiç bir anlamı yok. Hiç kimseye yarar getirmiyor. İki taraf da sömürülüyor sonuçta. Ama burada en azından onların emeğinin kayıt altına alınması ve gereken sosyal güvencenin sağlanması gerekir çünkü hiç bir sağlık güvenceleri yok. İş kazaları onlarda tamamen görünmez bir şekilde geçiştiriliyor. Teşekkür ederim sabrınız için.

...

Dr. Ertan Erol

«Suriyeli Sığınmacıların Türkiye'de Emek Piyasasına Dâhil Olma Süreçleri ve Etkileri: İstanbul Tekstil Sektörü Örneği» Proje Tanıtımı

Ertan Erol: Teşekkürler sabrınız için. Ben 15 dakikada bitirmeyi taahhüt ediyorum. Hatta 15 dakikadan az da olabilir. Tabii bunun iki sebebi var. Bir yorulduyuz, yorulduk. İkincisi

de Cemal'in de söylediği gibi çalışma, görece olarak yeni bir çalışma. Yeni başlatılmış bir çalışma. Görece olarak diyorum çünkü çalışma aslında hazırlık sürecinde, anketlerin hazırlanma sürecinde uzun bir süreci var. Geri planı var çalışmanın. Fakat sahaya yeni çıktık. Şu an Bağcılar ilçesindeyiz. Birkaç semti gezme imkânı bulduk. O yüzden görece olarak yeni. Yani verileri yeni ele alıyoruz. Öncelikle araştırmaya dâhil olan arkadaşları söylemekte fayda var: Alfabetik sıraya göre söyleyeyim. Kamu Yönetimi'nden Cemal Salman, Ezgi Akyol, Ezgi Pınar, İpek Gümüşcan ve Mustafa Kahveci; Uluslararası İlişkiler bölümünden de 3 arkadaşımız var; Kıvanç Yiğit Mısırlı, Pedriye Mutlu ve ben. Çalışma ekibi bu. Çalışmanın temel amacı Türkiye'deki Suriyelilerin emek piyasasına girişi ve emek piyasasına dâhil olma süreçleri. Ve bu dâhil olma süreçlerinde yarattığı etkileri değerlendirmek. Çalışmanın temel hedef aldığı noktaları dört ana başlıkta değerlendirebiliriz aslında. Bir, iş gücü piyasasına dâhil olma süreçleri. İkincisi, iş bulma kanalları. Üçüncüsü, çalışma koşulları ve ücretler. Dördüncüsü de Suriyeli ve Türkiyeli işçilerin tekstil sektöründe çalışma deneyimleri. Niçin tekstil sektörü gibi bir kısıtlamaya gidiyoruz? Hocalarım, diğer konuşmacı arkadaşlar da bahsettiler, Suriyeliler belirli sektörlerde emek gücüne dâhil oluyorlar Türkiye'de. Bunlardan birincisi tekstil olarak adlandırılabilir. İmalat sanayinde birinci tekstil sektörü. Bunu aslında sahaya ilk gittiğimizde de, ilk çalışmalarımızda daha başındayız sahanın ama, bunu görmek mümkün. Tekstil sektöründe Suriyeli çalıştırmayan ya da Suriyeli çalıştırmamış bir atölyeyle karşılaşmamak neredeyse mümkün değil. Tabii Suriyeliler hizmet sektöründe çalışıyorlar, tarım sektöründe çalışıyorlar, geçici işçi olarak; fakat imalat sanayinde en çok tekstil sanayinde, tekstil iş koluna giriş yaptıklarını söylemek mümkün. Çalışmanın yapısından bahsetmek gerekirse, çalışma hem nitel hem nicel iki aşamadan oluşuyor. 600 anket yapılacak. Bunların bir kısmını yapmaya başladık. 600 anket, 300 Suriyeli emekçi ve 300 Türkiyeli emekçi olarak ikiye bölünecek. Çünkü araştırmamızda Suriyelilerle birlikte tekstil sektöründe çalışmakta olan Türkiyeli emekçileri de İstanbul ölçeğinde değerlendiriyoruz. Tabii bu çalışmayı sadece İstanbul ölçeğinde değerlendiriyoruz, onu da söylemek lazım. Türkiyeli işçilerin de çalışma koşullarında değişiklikler var ve Suriyeli emekçilerle ilişkileri bizim değerlendirmek istediğimiz bir nokta. Ve aynı zamanda 60 kadar da, belki bunda bir miktar kısıtlamaya gidebiliriz, derinlemesine mülakatlar yapmak istiyoruz. 60 adet derinlemesine mülakat yapmanın biraz zaman alabileceğini, bu yüzden de belki düşürülebileceğini şu an tartışıyoruz. Toplamda 600 anket, 300-300, 30-30 da derinlemesine mülakatla elde ettiğimiz verilerde bir veri tabanı oluşturmaya çalışıyoruz. Çünkü daha evvelki konuşmalarda da bahsedildi. Suriyelilere yönelik, işçilere yönelik hangi iş kolunda çalıştıklarına yönelik bile kesin bir veriye ulaşmak mümkün değil. En önemli problemlerden birisi sadece kamplardaki Suriyelilerle ilgili; kamplardakilerin de zaten Türkiye'deki Suriyelilerin, 2 buçuk milyona yaklaşan Suriyelilerin çok ufak bir kısmını oluşturduğu malum. Kamplarda yaşayanlar hakkında bazı bilgilere, demografik bilgilere sahibiz fakat dışardakiler hakkında kimin nerde olduğu, nerede ne kadar Suriyeli olduğu tamamen tahmin üzerine yürütülen bir konu.

Saha çalışmasını yaparken bazı zorluklarla karşılaşılması mümkün. Özellikle İstanbul'da bir anket çalışması yaparken, bir saha çalışması yaparken bazı sorunlarla karşılaşmak mümkün. Bu sorunların en büyüğü temsiliyet sorunu. Çünkü bazı kümeleşmeler var etnik olarak, mezhepsel olarak. Bunları aşmak gerekiyor ve tarafsızlığı sağlamak gerekiyor.

Bunun için üç aşamalı bir örneklem metodu geliştirdik. Bu üç aşamalı örneklem tasarımında ilk olarak ilçelerin seçimi, daha sonra mahallelerin seçimi, daha sonra da atölyelerin seçimi (yolunu izledik). Burada ilçe seçiminde temel aldığımız yöntem ilk olarak İstanbul Sanayi Odasının verileriydi. O data'lara girildi ve o data'lardan tekstil sektörü süzüldü. İstanbul'da tekstil sektöründe, 46 tane iş kolu tarif etmiş İSO, İstanbul Sanayi Odası, bunların içinde de 7 tane tekstil sektörüyle ilintili alt iş kolu tarif etmiş. İplik de bunun içinde. Dokuma da bunun içinde. Nakış bunlar içinde. Giyim dışı tekstil bunun içinde. Konfeksiyon bunun içinde. Yan sanayi bunun içinde. Çorap sanayi bunun içinde. Bunlar önemli. 7 tane alt tekstil iş kolu tespit edildi. Ve İstanbul Sanayi Odası verilerinden bu iş kollarındaki iş yerlerinin, atölyelerin, fabrikaların nerede olduğu, nerelerde kümeleştiği, hangi ilçelerde kümeleştiği tespit edildi. Aynı zamanda arkadaşlarımız, İTKİB'le, yani İstanbul Tekstil ve Konfeksiyon İhracatçıları Birliğinin veri tabanı ile 9400 atölyenin açık adreslerinden bunların nerelerde kümeleştiklerini haritalandırdılar. Tabii şimdi biz başka zorluklarla da karşılaşyoruz. Mesela kayıt dışılık. Çünkü tekstil sektörü genelde kayıt dışılığın, merdiven altılığın çok yaygın olduğu bir sektör fakat gene uzun tartışmalardan sonra şuna karar verdik: Kanuni olarak vergi levhası olan, kanuni olarak çalışan ve İSO'da ve İTKİB'in veri tabanlarında karşımıza çıkan atölyeler ve aslında bu atölyelerin kümeleştiği ilçeler aslında merdiven altı atölyelerin de bulunduğu ilçeleri bir proxy yaratma niteliğine haiz. Yani bu şekilde merdiven altı ya da kayıt dışı tekstilciler de aslında kayıt içi çalışan, kayıtlı çalışan, vergili çalışan atölyelerdeler. Onların etrafındalar, o ilçelerin etrafında kümeleşmişler. İSO'nun ve İTKİB'in veri tabanı ile tasnif edilen bu iş yerleri ile 13 ilçe tespit edildi. Şimdi tek tek saymayayım ama İstanbul'u tanıyan, hepimiz tanıdığımız için üç aşağı beş yukarı tahmin ediyorsunuzdur, bunların içinde Bağcılar, Güngören başta geliyor, başat geliyor. Daha sonra yavaş yavaş Bahçelievler, Bayrampaşa, Küçükçekmece, Esenyurt, Kağıthane, Zeytinburnu, Sultangazi diye gidiyor. 13 tane ilçe tespit edildi. Tabii bu 13 ilçenin de, temsiliyeti zayıflatmamak için, 13 ilçenin de elenmesi gerekiyordu. Bunlardan da en yoğun olan 11 ilçe seçildi. Temsiliyette dikkaç çeken bir başka nokta (tekstil sektörünün) Avrupa Yakasında yoğunlaşması. İSO ve İTKİB'in verilerinden bakıldığına tekstil sektöründe çalışan firmaların % 92 civarında Avrupa yakasında yoğunlaştıkları görülüyor. Bu yüzden Anadolu yakasındaki ilçelerin, ilk 16 ilçeye bile giremediğini görüyoruz. Yani tekstilde, tekstil firması açısından. O yüzden temsiliyet sorunu yaratacağı için Anadolu yakasından da bir ilçe örnekleme alınmadı. Bir de şunu da söylemek lazım, iki ilçede, Fatih ve Şişli, buralarda da daha çok mağazalar, tabii ki eski sanayi bölgeleri olması hasebiyle sanayi üretiminin hala yer aldığı ama yerini mağazalara bırakan, işte Laleli gibi, mağazalara bıraktığı için iki ilçe Fatih ve Şişli'de çıkartıldı. Netice olarak 11 ilçeden müteşekkil bir örneklem oluşturuldu. Anket sayıları da ona göre, en çok Bağcılarda olmak üzere -104 kadar-, sonra Güngören'de gene Bağcılar'a yakın, daha sonra da yavaş yavaş inerek 50'ye 60'a ve en nihayetinde Beylikdüzü'nde 28'e inerek belirlendi. İkinci aşamada, çalışmanın ikinci aşamasında sahayı belirlerken tabii ki semt mahalle seçimi. Yani ilçe seçiminden sonra mahalle seçimi. Mahalle seçiminde de bir temsiliyet sıkıntısı yaratılmaması için ne kadar anket yapılacağını seçmek için mahalle seçimlerine gidildi. Yine sahaya çıkılarak arkadaşlar mümkünse muhtarlarla görüştüler ve muhtarlar vasıtasıyla bu mahalleler, bu semtler seçildi. Hangi semtte ne kadar yapılacağı, hangi semtte ne kadar yapılması gerektiği üç aşağı beş yukarı bulundu. Tabii ki bunda başta da söyledim. En önemli amaç bu semtlerin eşit olarak dağıtılma

çalışması, ya da ilçelerin eşit olarak dağıtılma çalışması sahada da görmeye başladığımız olay, kümeleşme. Yani mesela birinci sorun kamp tecrübesi geçirmiş Suriyeliler. Çünkü kamp kalıcı olan bir yer değil. Kamp tecrübesi geçirmişler eğer bir yerde, bir semtte kümeleşmiş ise bu kişilerle yoğun olarak mülakat yapmak tabii ki, mülakat ve anket yapmak, tabii ki anket sonuçlarını doğrudan etkileyecektir. Çünkü onların, biraz sonra anketin de genel başlıklarından bahsedeceğim. Ankette neler sorduklarımızı. Bayağı uzun bir anket oldu. Mesela eğitim ve sağlık hizmetlerinden faydalanma. Bu noktada, bu konuda kamptan gelmiş bir kişi ile kampa hiç gitmemiş, doğrudan gelmiş bir kişi arasında fark olacaktır. O yüzden bir yerde bir kümeleşme olursa bundan kaçınmak amacıyla semtleri yaymak. İkinci olarak da etnik ve mezhepsel olarak kümeleşmeden kaçınmak. Çünkü bazı Suriyeli, özellikle Suriyeli göçmenlerin kamp dışından gelen göçmenlerin akrabaları yanına ya da kendi etnik ve dinsel, mezhepsel mahallelere gittikleri görülüyor. Yine buralarda yoğun olarak, anketlerin buralarda yapılması tabii ki sıkıntı yaratacaktır diye düşünüldü. O yüzden mahalle başına anket yaklaşık 20-25 gibi sınırlandırıldı. Aynı zamanda atölye başına da 3 veya 4 gibi bir atölyede.... Atölye başına da 4-5 i geçmemek gibi bir kural koyduk ve akrabalarla konuşmamak gibi bir kural koyduk. Çünkü akrabalarla konuşmak da yine saptırıcı bir etki yaratabilir diye düşündük. Ve aynı köylerden ve kentlerden gelenlerin bir mahallede yoğunlaşmaması anketlerin bu şekilde, sırf köylülerle, sırf kentten gelenlere yapılmaması şeklinde düşünüldü.

Anketten bahsetmek gerekirse, çok kısaca, ankette demografik bilgileri soruyoruz. Demin söylediğim gibi çalışmanın amacıyla ilgili iş bulma kanallarını soruyoruz. Eğitim sağlık alanlarına erişim. Geçinme koşulları, çalışma koşulları. Bunlar hakkında sorular soruyoruz. Ve aynı zamanda Suriyeli emekçilerin, tabii Suriyeli emekçilerle Türkiyeli emekçiler arasında bir fark var. Anketleri farklı. Türkiyeli emekçilere Suriyeli emekçiler konusundaki görüşleri, tekstil sektörüyle ilgili kabiliyetleri, bilgileri soruluyor. Ama aynı zamanda da Suriyeli emekçilere burada kalıp kalmak istemedikleri, adil bir ödeme alıp almadıkları, ne kadar ödeme aldıkları, ücretleri? Bunları soruyoruz.

Bir Katılımcı: Araştırma devam ediyor şu anda değil mi?

Ertan Erol: Evet araştırma devam ediyor. Şu an sahadayız. Şu an şu dakika itibariyle sahada olan arkadaşlarımız var. İnşallah şöyle yaparız biz de sözünü alalım. Arkadaşlar tam verileri bitirdiği zaman, veriler çıktığı zaman pastalarla, power pointle tam forumu işgal ederek bir sunum yaparız arkadaşlarımızla. Teşekkür ederim.

Cemal Salman: Bütün katılımcılara ben de sizin nezdinizde teşekkür ediyorum. Benim çok faydalandığım bir forum oldu. Şimdi hızlıca birazcık da forum adını hak edecek şekilde karşılıklı konuşmalara yer vermek istiyorum. Not alabildiğiniz mi bilmiyorum. Hocalarımız burada henüz. Varsa soruları alalım arkadaşlar. Ya da karşılıklı bir tartışmaya dönüştürelim toplantıyı.

...

Forum/Tartışma Bölümü

Bir Katılımcı (Melek ...): Anladığım kadarıyla Suriye'den buraya gelen mültecilerin % 70'i kadın ve çocuklardan oluşuyor diye bir şey söylendi. Bu yoğunluğu kadın ve çocukların oluşturma sebebi neye dayanıyor? Yani erkekler orada savaşta mı kalıyor yoksa kamplarda mı toplanıyor? Sadece kadın göçmenler mi kampların dışına gönderiliyor? Ya da sınırdan geçiriliyor? Bu konuda bir bilgi var mı?

Nurcan Ö. Baklacioğlu: Görüştüğümüz kadınların içerisinde, ziyaret ettiğimiz ailelerde genelde erkek varsa yaşlı erkekler var. Genç erkeklerin, kadınların önemli bir kısmının ya eşi orada savaşıyor ya da eşini kaybetmiş durumda. Eşini kaybedince daha büyük ailenin içerisine sığınarak yaşamını devam ettirmeye çalışıyor. Güvenliğini sağlamaya çalışıyor. Erkeklerin önemli bir kısmı da sürekli Suriye sınırının öbür tarafına gidip erzak veya ilaç alıp geri geliyorlardı. Dolayısıyla geçici olarak yanlarında olamayabiliyor bazen eşleri. Ailenin erkeği, ailedeki erkek, aile reisi. Yine öyle bir şey de var. Geçici olarak gidip Suriye'nin öteki tarafına erzak veya ilaç almak. Çünkü burada ilaç almaları çok zor. İstanbul'da sadece iki eczaneden ilaç alabiliyorlardı bizim araştırma yaptığımız dönemlerde

A (KADIN): ... Herhangi bir eğitim seviyesinde eğitim alan, bir kuruma kayıtlı olan öğrenciye denk geldiniz mi?

Nurcan Ö. Baklacioğlu: Daha yeni hafta sonu LGBTİ mülteci genç vardı. Ve yani işte gay vardı. Onunla konuşmamda, şey, YÖS'e girmiş, yalnız girmeyi başaramamış; özellikle matematik bölümü. Girmeyi başaramamış. Dolayısıyla hani öğrenciler var. Bunun büyük kısmı YÖS sınavıyla girebilenlerdi. Şimdi ilkokul ve ortaokulu sorarsanız onunla ilgili yeni bir genelge çıkarılıyor şu anda. Çünkü şimdiye kadar çok düzensizdi çocukların eğitime devam etmesiyle ilgili uygulama. İlk dönemlerde kayıt şartı aranıyordu. Sonradan bazı okullar kayıt yeterli değil, ikamet kaydı istiyorlardı. Bir dönem kayıt süreci çok yavaş ilerliyordu. Şöyle ki: Randevu almaları gerekiyor kayıt yaptırmak için. Randevu dört ay sonrasına veriliyor ve daha da uzatılıyor. Kayıt altına alındıklarında işte okullar ikamet kaydı istedikleri için çocuklarını okula kaydetmeye gittiklerinde okul kabul edemiyor, edemeyebiliyordu. Şu anda net bir şey yok. Yeni bir genelge çıktı mı eğitim, okullara kayıtla ilgili düzenleme? Yani çok yakın zamana kadar tamamen okulun ve müdürün inisiyatifindeydi. Büyük ölçüde. Çünkü bütün hikayelerde sorduk bu soruyu; hani çocuğunuz okula gidiyor mu, neden gitmiyor vesaire. Okula gidiyorlar, başvuruyorlar ama müdür onları kabul etmiyor. Kayıtlarını kabul etmiyor. Bir de Kur'an kurslarına çok fazla ilgi duyuyorlar. Kız çocuklarını göndermek istemiyorlar, tacizden korkuyorlar. Erkek çocukları okula gönderme eğilimi daha fazla, kız çocuklarını gönderenler daha az. Ama göndermek istiyorlar. Çocuklarını göndermek istiyorlar ama tacizden korkuyorlar. Erkek çocuklar ise genelde çalışmak zorunda kalıyor. Bir de çocukların güvenliğini sağlamak için ne idüğü belirsiz birtakım kayıt dışı okullara kaydediyorlar onları. Hani Suriye okullarına demiyorum, çünkü Suriye okulları da pahalı geliyor kendilerine. O da ücretli. Ve her semtte yok. Ama birtakım Kur'an kurslarına benzer dini birtakım

kurumların açtıkları okullara çocukları sırf gündüz bakıcı olmadığı için, çocuk güvende olsun ve yemek yesin, sıcak yemek yesin diye bu okullara çocuklarını veren çok aileye rastladım Başakşehir bölgesinde.

B (Kadın): Hocam kurum okulları mı bahsettiğiniz okullar?

Nurcan Ö. Baklacioğlu: Tabii, camiler çerçevesinde, dediğim gibi dernekler kapsamında bunlar, okullar. Yatılı hatta, önemli bir kısmı da yatılı. Hani böylece gece ve gündüz çalışabiliyorlar ve mesai fark etmede, bakım sorunu olmadan çocuklarını yatılı okula veriyorlar. Yani bu tabii çok tehlikeli ve araştırılması gereken bir konu.

C (Erkek): Hocam denetime tabii mi oranlar? Bahsettiğiniz okullar denetime tabii mi?

Nurcan Ö. Baklacioğlu: Yok.

Zeynep Kıvılcım: Ben şöyle bir ek yapabilirim. Biz alan çalışmasını tamamladıktan sonra 2015 yılında da birtakım değişiklikler oldu. Bu son dönemde Milli Eğitim Bakanlığı, kayıt altına alınan Suriyeli sayısı arttı, onlara '98-'99'da başlayan birtakım numaralar veriliyor, yani bizim kimlik numaralarımız gibi. Ve bunlar üzerinden okullara kayıtlar olabiliyor. En hani yetkili ağızlardan geçen gün dinlediğim güncel duruma göre; Milli Eğitim, buradaki İl Milli Eğitim'den ilgili şube müdürünün. Çocuklar iki türlü yere kayıt olabiliyorlar. Bir tane Türkiye'nin kendi sistemi içerisinde Türkçe eğitim veren kurumlar içerisine. Ondan sonra, ikincisi de özel eğitim kurumları diye - onun tam kendi verdiği ismi de şuraya yazmıştım ben. Bu, 2014'e 21 diye bir genelge var, onunla kaydoluyorlar. Ha, 'bağımsız geçici eğitim merkezleri'. Yani bunu da şey yaptım, çünkü her kelimesinin üzerinde konuşabiliriz. Bağımsız, geçici, eğitim. Yani bunların hepsi orada soru işareti olarak duruyor. Ondan sonra oraya şey yapıyorlar. Söylediği mesela İstanbul'da 39 ilçede 60 tane bağımsız geçici eğitim merkezi var. Bunlar tam olarak neye bağlı diye biz sorduğumuzda Türkiye'nin tanıdığı olduğu biliyorsunuz Suriye hükümeti var ya. Bu o kapsamdaymış. Ondan sonra burada 40.000'in üzerinde Suriyeli öğrenci var, 10.000 tane öğrenci de, bunlar İstanbul rakamları, devlet okullarında diyor. Ondan sonra buradaki müfredatla ilgili farklılıklar var bunlar arasında. Orada kendisine sorular yöneltildi. Yani bu çocukların eğitim yaptıkları okullara giden araştırmacılar da var. Dediler ki mesela bir çocuk gelmiş altıncı yedinci sınıftan, hiç Türkçe bilmeden Türkçe bir müfredatın içerisine.. O okula girdiği zaman ne yapıyor yani.. Ondan sonra ve kendi gözlemlerini - Çünkü okullarda kaldıkları sınıflara girdiklerini, dolayısıyla gördükleri şeyin bu çocuklara hiçbir şekilde... Bir de böyle bir şey var ya, bütün göç yönetiminde şöyle bir şey (var). Hani hep söylenir, bizim yönetmelikte de var. Uyumlaştırma, entegrasyon falan diye böyle laflar. Yani biraz da kötü, yani korkutucu laflar. Şimdi bir de bu entegrasyon nasıl - Sağlanamıyor tabii; çocuk hiçbir şey anlamıyor. Birinci sınıfta olsa belki hani biraz daha olabilir. Fakat bunu da oradaki Milli Eğitim'le ilgili şube müdürü şey diyor: "Ama o aileler çok istiyor. Zorla Türkçe öğrensin istiyorlar." Bizde zorla Türkçe öğrenmeyi çok, bilmiyorum, ne hatırlatıyor size? Anadili dışında eğitim yapılarak zorla Türkçe öğrenme çok iyi şeyler hatırlatmıyor bize. İşte aileleri çok istiyormuş, zorlansınlar da Türkçe öğrensinler diye.

Bu yüzden o sınıflara konuluyorlarmış. Bir diğer şey de bu diğer bağımsız geçici eğitim merkezlerinde Arapça müfredatlar üzerinden eğitim, hani Esad'la ilgili kısımlar kırılmış şekilde. Burada da aynı şekilde anadili Kürtçe olan çocukların eğitimiyle ilgili çok ciddi, bence yine anadilde eğitimle ilgili sorunlar var. Ve ben hani son bir not olarak şunu söyleyeyim. Biraz önceki sunumda onu atladım. Tahmin edebileceğiniz üzere aslında, belki de çok açık. Türkiye'deki Suriyeli mültecilere uygulanan, maruz kaldıkları şiddetin en ağırını yaşayanlar, yani bütün katmanlar içerisinde, her çeşit mezhep, etnik grup içerisinde kadınlar ve LGBTİ'ler. Ama diğer şeyleri, aidiyetleri düşünürsek Kürtler müthiş bir ayrımcılığa uğruyorlar. Zaten Suriye'deki yaşantılarında uygulanan ayrımcılığın hayatlarında bıraktığı muazzam izlerle geliyorlar ve Türkiye'de de ayrımcılığa uğruyorlar. Eğitim sisteminde de yine Türkiye'de ayrımcılığa uğruyorlar. Bir, şey hani, bir anekdot, bir fıkra gibi. Vatan'da yabancılar şubede üst düzeydeki bir polis, yani onların başıyla görüşürken bize dedi ki, mülakatı ben yapmıştım. Broşür hazırlamışlar. O sırada kayıt daha yeni başlıyor. 2014'ün ortalarıydı. Diyor ki: Gelin, hepiniz kayıt olun. Tabii ki böyle, hani bizim Türkiye devletinin insanlarla iletişimi öyledir ya zaten: 'Kayıt olun la!' falan. Böyle bir broşür hazırlanmış. Ondan sonra (gülüyor) Şimdi bu broşür böyle küçük bir şey, el broşürü şeklinde, ondan sonra broşürün üstünde üç dilde bilgi var, ondan sonra.. Bu üç dilde bilgi genel olarak zaten hani normalde kayıt olup ve haklarını anlatması gerekirken, tabii ki hayır - 'Kayıt olun, olmazsanız şu olur, olursanız da bu yükümlülükler' falan diyen böyle bir haşin bir ilişkilene tarzıyla şey yapıyor. Peki bu üç dil sizce nedir, Suriyeli mültecilere dağıtılan broşürdeki üç dil?

Bir Katılımcı (Kadın): Arapça...

Bir Katılımcı (Erkek): Arapça, İngilizce, Türkçe.

Zeynep Kıvılcım: Evet; Arapça, İngilizce ve Türkçe. Yani bu kadar bunları anlatacak yer var normalde; bu üç dilde şey yapılmış, konulmuş. Ondan sonra bir defa Suriyeli mültecilerin önemli bir kısmı Türkçe bilmiyor. Vatan'daki o müdüre sordum. Dedim ki "Biz bir sahada çalışıyoruz" - zaten o şekilde oldu, mülakat yapıyoruz. O sırada henüz araştırmalar yasaklanmamıştı, yoksa artık yapamayız tabii. Dedim ki "Farkındasınız herhalde, Suriyelilerin önemli bir kısmı Kürtçe konuşuyor ama hemen hemen hiçbiri İngilizce konuşmuyor yani. Acaba neden broşüre Kürtçe koymadınız?" dedim. Ondan sonra "Ya ,evet, ben bunu not edeyim" (dedi): (Gülüyor)

Katılımcı (Kadın): Belki ismim. Her şeyin başına bir geçici koymasına zaten bunların bir hukuki statüye gelmelerine engel oluyor. Ben Başakşehir'de oturuyorum da, toplumda da öyle bir şey var. Yani onlara.. zaten geçici bir statüyü toplum da vermiş gibi. İşte 'onlar bizim kardeşlerimiz', 'onlar Müslüman', 'yardım edelim', işte 'yazıktır, günahtır'; hep böyle bir yardım. İşte dilenme, sadaka...

Katılımcı (Kadın):... (Gülerek) hiç onları söylemiyorum. Hani bu da şeye engel oluyor, hukuki statüye engel oluyor bence yani toplumun bu şekilde davranması. Ben Şirinevler'de bir vakfa gitmiştim, dernek ya da vakıf. Onlar da Suriyeli çocukların eğitimi

için bir şeyler yapıyor. Neyse, derneğin yöneticisiyle konuştum. İşte dedim ki hani neler yapıyorsunuz, hükümetten destek görüyor musunuz? Hükümet yanlısı bir dernekti. O da şey demişti işte: “Hükümetimiz işte Suriyelileri aldı çünkü bize çok güveniyor. Yani biz sahip çıkarız onlara.” diye bir karşılık verdi. Ben de tekrar hani şeyi söyledim: Nasıl Peki, hukuki statü kazanır mı bu insanlar? Yani bu şekilde tamam, verelim, yardım edelim. Yani bunu sormuştum. Toplumda da öyle bir şey var devletten ziyade. Şimdi hukuki statüyle tartışılmıyor.

Zeynep Kıvılcım: Ya ben şöyle düşünüyorum: Ben biz Türkiye'nin halkları olarak ben bu gelen kişileri, 'misafir' diye niteleniyor ya, misafirlerimiz; bunlar önce de misafirlerdi, Türkiye'ye geldiler. Ben misafirperver pek olmadığımızı düşünüyorum. Zaten istemiyoruz aslında. Bence yabancıları da sevmiyoruz. Yani bu bizim kendimize dair bazı kanaatlerimiz var ya: Biz çok misafirperveriz bilmem neyiz falan, böyle anlatılıyor. Ben bunların doğru olduğunu düşünmüyorum. Şimdi mesela arkadaşlarımız emek piyasasıyla ilgili çalışma yapıyorlar ya, orada görecekler; sendikalar da onların gitmesini istiyor. Herkes gitmesini istiyor. Hatta ben bunun şey olduğunu düşünmüyorum; çok büyük ve kitlesel geldikleri için falan da değil. Sendikalar bugüne kadar hiçbir şekilde yabancı işçilerle ilgili hiçbir hak çalışması konusunda bir mücadele yürütmemişlerdir. Bu meselelerle ilgili şey yapmamışlardır, çalışmamışlardır. Şu anda da yani bizim şeyimizin dışında Türkiye'deki muhalefetin hiçbir bileşeni Suriyelilerle burada birlikte yaşamamızın koşullarıyla ilgili bir politika üretmemektedir. Dolayısıyla bence herkes ama herkes şey istiyor: Suriyeliler bir an önce gitsin, gidinceye kadar da biz mümkün olduğu kadar onlardan faydalanalım. Bunu doğrudan yapmayan bizler de sessiz kalarak bunun aslında, ben kendimi de dâhil ediyorum, devamına imkân sağlıyoruz.

Nurcan Ö. Baklacioğlu: Herkes değil canım. Gitmesini istemeyen ev sahipleri var, onları istismar eden iş yerleri var.

Hatice Kurtuluş: Orada bir şey daha var. Türkiye'de bu ev işlerinde, düzensiz ve güvencesiz ev işlerine çalıştırılanlar tabii post-sosyalist ülkelerden göç alıp onları çalıştırdığı için. Onları da tabii çok Türkiye'deki orta sınıflardan daha yukarıda bir temizlik, kültür vesaire vesaire.. Kıyaslıyor. Yani bir Ukraynalı ya da Moldovyalı...

Nurcan Ö. Baklacioğlu: Onlar daha pahalı.

Hatice Kurtuluş: Evet, ondan söylüyor. 'Ütü bilmez ama ucuz.'

Bir Katılımcı (Erkek): ...Hakkı Kerem Kaya. Benim sorum Suriye'deki yönetimle ilgili. İşte Erhan hoca bahsetti, ateşkesin durduğu yeni bir yönetim anlayışının konuşulduğunu söylediniz. Bu şartları düşündüğümüzde nasıl bir yönetim sisteminin burada olabileceğini öngörüyorsunuz? İkincisi hocam, zaman kısıtlı olduğundan herhalde hiç Türkiye olayına girmediniz. Son süreci düşündüğümüzde, hani işte Rusya'nın oraya girmesi ve Amerika'nın da zaten orada olması; bu şeyi düşündüğümüzde nasıl bir çıkarımda bulunmak gerekiyor?

Erhan Keleşoğlu: Birinci soruna cevap vererek başlayayım. Şimdi bunlar daha diplomatik tabirlere, siyasi müzakere tabiriyle istikşafi görüşmeler. Yani ne olabileceğine dair yoklamaların yapıldığı keşif, keşfe dair, yani sorunların keşfine dair ve uzlaşma noktalarının keşfine dair görüşmelerin olduğu toplantılar. Daha henüz ilk defa bir masa etrafında toplanmayı başarabildiler. Yani Suriye'ye müdahil olmuş, Suriye'deki vekalet savaşının tarafı olmuş bölgesel güçler ve uluslararası güçler ilk defa bir masa etrafında toplanabildiler. Bunun kendisi çok önemli. Şimdi güven artırıcı, tarafların birbirine güvenini artırıcı bazı, nasıl diyelim, önlemler masaya geldi. Bu önlemlerden en önemli birisi ateşkes sürecinin kesintisiz olarak uygulanabilmesi. Tarafların birbirine güvenmesini sağlamak için ateşkesin sağlanması gerek diyor. Bu sağlanabilecek mi sağlanamayacak mı, şu an meçhul ve tartışmalar da müzakereler de devam edecek gibi görünüyor. Ötesinde bu masaya oturan güçlerin sahada değişiklikler yapmaya çalıştıklarını görüyoruz. Yani kendi lehlerine sahadaki gerçekliği değiştirmeye çabaladıklarını görüyoruz. Rusya'nın müdahalesine bakalım. Rusya, onu anlatmaya çalıştım, Suriye'de üç tane ana unsur görülmüş istiyor: Bir, rejim olsun. İki, PYD ve onun etrafında birleşmiş olan koalisyon olsun. Üç, IŞİD olsun. Aradaki gri bölgeler ortadan kalksın istiyor. Bu bağlamda da IŞİD haricindeki muhalifliğe yönelik bombardımanına rejimin rejimle birlikte hareket eden diğer müttefiklerle beraber, kara operasyonu ile beraber devam edecek gibi görünüyor. Yani bu sene sonuna kadar hızlı bir şekilde o IŞİD haricindeki muhalifliğe yönelik de operasyonlar devam edecek gibi görünüyor. Birinci sorunun cevabı bu. Çok şey olmadığını biliyorum, açıklayıcı olmadığını biliyorum ama ortada bir şey yok çünkü. Dediğim gibi daha istikşafi görüşmeler bunlar. İkincisi, şimdi Türkiye'nin hedefleri. Türkiye bu krizin tarafı olduğu zaman kısa sürede, kısa sürede rejimin dağılacağını ve rejimin yerine Müslüman Kardeşler çizgisine yakın, onun da adını koyalım, Müslüman Kardeşler çizgisine yakın bir hükümetin rejimi devralacağını ve Suriye'nin...

Hakkı Kerem Kaya: Özgür Suriye Ordusu ilk başlarda vardı.

Erhan Keleşoğlu: Şimdi Özgür Suriye Ordusu dediğim gibi rejim ordusunun dağılmasıyla oluştu. Yani atomize oldu birlikleri; ayrıldılar, ayrıştılar. Bazı birlikler kumandanlığıyla beraber gittiler kendi birimlerini oluşturdular, bazı birliklerin kumandanları askerler tarafından ya öldürüldü ya kaçmaya zorlandı, askerler silahlarını alıp çıktılar. Şimdi ordu parçalandıktan sonra ve muhalefet bir çatı altında toplanamayınca Türkiye bu muhalefeti bir çatı altında toplayıp Müslüman Kardeşler'in de rengini verdiği bir oluşum ortaya çıkarmak istedi. Müdahalesini yani Müslüman Kardeşler'le tüm Ortadoğu'da yaptığı gibi, yani Tunus'tan Mısır'a kadar, Suriye'de de öyle oldu. Katar'a da birlikte Müslüman Kardeşler'in tüm bu enternasyonal oluşumuyla da ittifak haline girerek Suriye'de bir oluşum ortaya çıkarmak istedi. Baştaki stratejisi buydu: Rejimin değişmesi ve rejimin kısa sürede düşmesi, yerine kendisine yakın bir rejimin gelmesi. O olmadı. O olmadı, süreç uzadı, bölgesel aktörler müdahil oldular. Özellikle İran'ın, Hizbullah'ın müdahalesi çok önemli. Rusya'nın arkasında durması rejimin uluslararası arenada çok önemliydi ve süreç uzadı. Ve süreç uzadıkça Kürtler de bir bağımsız aktör olarak ortaya çıktılar, özerk aktör olarak. Ve Türkiye'nin esasında hesaba katmadığı ama zaman içerisinde birincil saydığı, birincil tehdit algısı olarak saydığı bir gelişme yaşandı: Kürtlerin kendi özerk bölgelerine sahip olmaları.

Hakkı Kerem Kaya: Ben araya girebilir miyim? Burada şunu demek istedim. İşte Esad tarafını uluslararası arenada koruyan bir Rusya'nın oluşumu. Bunun yanında işte İran ve Hizbullah'ın araya girmesiyle IŞİD gibi bir oluşumun olması ama Kürt bölgesinin, PYD'nin herhangi bir uluslararası bir destek almadan kendi bölgelerini kendileri(nin) koruyabildiği, bir biçimde mi ortaya çıkıyor? Yani bu şekilde mi anlamam gerekiyor?

Erhan Keleşoğlu: Şöyle söyleyelim. Kürtler ve PYD , PYD diyelim. Çünkü diğer Kürt oluşumları için iki tane aday Kürt oluşumu ortaya çıktı. Bir tanesi El Kesir dediğimiz Barzani çizgisine yakın Kürtlerin oluşturduğu, ona yakın siyasal grupların, yani Irak Kürdistanı çizgisine yakın grupların oluşturduğu bir oluşum. Diğeri PYD'nin öncülük ettiği, PYD'ye yakın siyasal gruplar(ın) oluşturduğu Halk Meclisi denen bir oluşum. PYD'nin oluşumu, ittifakı galip geldi ve onun alternatifi, onun siyasal çizgisi uygulamaya geçildi. Bunu başarabilmelerinin arkasında yatan neden ayaklanmanın başlamasından itibaren silahlı mücadeleye hazırlanıyor olmaları ve PYD'nin adını koyalım, PKK çizgisine olan yakınlığından ötürü, oradan gelen askeri deneyimler beraber ve oradan gelen askeri kadrolarla beraber uzun soluklu bir savaşa hazırlanmış olması. Bu onu siyasal alanda, da askeri alandaki hazırlığı siyasal alanda da güçlü kıldı. Ve bir başka husus; kendisini üçüncü kutup olarak ortaya koyması. Bunu yaparken, şu çok önemli, bunu yaparken kendilerine hem Suriye muhalefetinden hem de Türkiye'den, o bloktaki tüm ülkelerden, yöneltilen eleştirilerin kaynağı da bu, rejimle mümkün olduğunca çatışmaktan kaçındılar. Şimdi rejimle çatışmaktan kaçındılar ve rejimle, nasıl diyelim, rejimin de tercihi doğrultusunda bir de facto uzlaşma ortaya çıktı.

Hakkı Kerem Kaya: Tanınma gibi bir şey oldu ilk başlarda.

Erhan Keleşoğlu: De facto uzlaşma ortaya çıktı çünkü haritayı hatırlarsanız arkadaşlar 2012 yazında rejim çökmenin eşliğine geldi. Rejimin elindeki asker sayısı belli, kontrol edebileceği bölgeler belli ve rejim belli bölgelere odaklanmak ihtiyacını hissetti. Suriye'nin önemli bir kısmını artık kontrol edemeyeceğini, saha hakimiyetini sürdüremeyeceğini fark etti. O zaman Kürtler kendi oluşumlarıyla, kendi özerk bölgeleriyle ortaya çıktıkları zaman rejim de özellikle Kamışlo, Hasake, Devzor gibi bölgelerde varlığını sürdürerek Kürtlerle yan yana olmayı seçti. Yani Kürtlerle aralarında bir adı konmamış şey, anlaşma ortaya çıktı. Bu şu anlama gelmiyor: Kürtlerin rejimle ittifak içerisinde olduklarına, rejimle efendim aynı şeyin kurmuş olduğu gibi, İran ve Hizbullah'ın kurmuş olduğu gibi veya Rusya'nın kurmuş olduğu gibi özel bir ilişki kurdukları anlamına gelmiyor. De facto olarak sahada birbirlerine saldırmamayı ve birbirlerine karışmamayı seçtiler. Kürtler açısından birincil tehdit IŞİD ve diğer selefî cihatçı gruplar. Çünkü özellikle Türkiye'nin bu grupları Kürt bölgelerine saldırmaya teşvik ettiğini biliyoruz. Türkiye'nin bu gruplarla, özellikle El Nusra ve IŞİD'le kurmuş olduğu ilişkinin niteliğini soracak olursanız ehveni şer görüyordu Türkiye bunları. Yani Türkiye'nin esas müttefik gördüğü unsurlar Suriye'de El Nusra ve IŞİD değildi, değil. Hiç olmadı. Esas müttefik gördüğü unsurlar Müslüman Kardeşler'dir, onlara yakın unsurlardır, Özgür Suriye Ordusu içinde yine bu gruplara yakın olan gruplardır, Türkmen gruplardır. Zaman zaman Kürtlerle çatıştıkları anlarda bu tür selefî cihatçı gruplara lojistik destek de verilmiştir, sınırların kullanılmasına da izin

verilmiştir. Ancak IŞİD'le kurulan ilişkinin niteliği stratejik bir ittifak ilişkisi değildir, taktik bir ittifak ilişkisidir, o da, taktik ittifaklar biliyorsunuz rahatlıkla bozulmaya müsait olan ittifaklardır. Bu da yani son sorunuzun yanıtını size verir.

...

Dilek Dede: Ben Dilek Dede. İki tane sorum olacaktı. Birincisi Hatice hocama olacak. Şöyle bir tespitten bahsetmişti Hatice hocam; bakanlığın yaptığı bir bildirimden daha doğrusu. Bir trilyon ve üzeri olarak üretilmiş olan konutları satın almaları halinde vatandaşlık vereceğiz, şeklinde bir bildirim vardı. Ancak bunu söylerken şunu da eklemişti: Üst gelir grubuna sahip Suriyelilerin bu şekilde bir Türkiye vatandaşlığı talebinde bulunmayacağını. Öte yandan da bu evleri alabilecek gelir gücünde olmayıp Türkiye vatandaşlığını talep eden bir kesim de var. Ama alamayacağını da biliyoruz. Peki bakanlık böyle bir açıklama yaparken neyi hedef almış olabilir, hangi kesimi hedef alır, kim alacak ve Türk vatandaşı olmak isteyecek?

Hatice Kurtuluş: Yok, şey demek istedim. Tam, tam öyle. Yani "Bir milyon lira ve üstünde satılan evleri alacak olanlar vatandaş yapılınsın"ı teklif etti, yani, öne attı. Öyle bir şey gerçekleşmedi tabii. Üst düzey gelirli olup ülkeyi terk etmiş olanlara öneriyor bunu zaten. Yani bu gelen göçmenlerin büyük bir kısmı arkadaşlarımızın da anlattığı gibi bu durumda ama zaten nüfusun, Suriye nüfusunun kendisini dağıtırsak böyle bir şey çıkar. Yoksul bir ülke belki yani genel nüfus olarak. Göçerken de o sınıfsal oranlarla göçüyorlar tabii. Yaklaşık da diyelim, % 30 civarı, % 20 civarı daha zengin Suriyeli var şu anda. Onlara öneriyorlar. Şeyi demek istedim: Yani Katar şeyhi, işte Suriye'de şu anda savaştan gelir elde eden bir patron falan, onlar ev almaz. Ama geri kalan Suriyelilerin zengin olanları Türkiye'den ev alıyorlar zaten. Aracı üzerinden alıyorlar. Yani Türkler üzerinden alıyorlar veya bunu yasallaştırırlarsa alma hakları olacak. Onlar alacak zaten.

Dilek Dede: Teşekkürler. İkinci sorum da Erhan hocaya olacaktı. Viyana'daki konferanstan ve masadan bahsettiniz ve o masada yer alacak kişiler – Bir Suriye içi aktörler olacak anladığım kadarıyla, bir de uluslararası aktörler olacak. Ve şöyle bir şey de söylemiştiniz: İç aktörler sponsorlar buluyor uluslararası aktörler eliyle. Bu demek oluyor ki masada bazı gruplar arasında gizli ittifaklar da olacak, aynı çıkarı savunan kesimler de olacak. Buradan yola çıkarak sizce bir öngörünüz var mı bu konuda bilmiyorum, apriori bir şey. Hâkim olan tez hangisi olacak? Yani hangi aktör sizce kazanacak?

Erhan Keleşoğlu: Valla Suriye içi aktörler söz konusu olduğu zaman şöyle bir yöntem benimsenecek, aldığımız duyum o. Bu görev Ürdün'e verildi. Ürdün Suriye içerisinde turnak içerisinde terörist olmayan, radikal olmayan grupları belirleyecek ve o gruptan temsilcilerin masada olmasına izin verilecek. Yöntem bu. Ancak grupların da her birisinin de sponsor ülkeleri var, sponsor devletleri var. Onlar da masada oldukları için çok ciddi sorun yaşanmayacaktır. Yani o sponsorlar ne derse birazcık da o olur. Üzerlerinde çünkü ciddi etkileri var grupların.

Dilek Dede: Teşekkür ederim.

Cemal Salman: Arkadaki arkadaşımız... İlk önce isim.

Katılımcı (Erkek): Ali Sefa ben. Bu Suriyeli LGBTİ bireylerin hakkında biraz mağduriyet zemininde anlattınız da Suriye’de savaş çıkmadan önceki durumla Türkiye’nin şu anki durumunda LGBTİ özgürlükler konusunda orada mı daha rahatları acaba burada mı daha rahatlar? Bir bilgi veriyorlar mı, bir yorum yapabilir misiniz bununla ilgili?

Nurcan Ö. Baklacioğlu: Şimdi Suriye’de tabii gizlenebilen, kendini bir şekilde gizleyebilen, Türkiye’deki gibi, özellikle gaylerde çok sorun olmuyor ama translarda çok ciddi tabii orada sorunlarla karşı karşıya kalmışlar. Aileler özellikle, aileler tarafından dışlanan çok fazla LGBTİ var. Bundan dolayı Suriye’de savaştan önce. Bundan dolayı Mısır’a gidenler ve Mısır üzerinden Mısır’da da dışlandıkları ve aynı şiddete maruz kaldıkları için Türkiye’ye gelenler var içlerinde. Tabii şöyle: Türkiye’ye gelmeden önce Türkiye’nin imajı daha özgürce kendilerini ifade edebilecekleri bir yer olarak, yaşayabilecekleri bir yer olarak tasavvur ediyorlar ancak buraya geldikten sonra hayal kırıklığına uğradıklarını söylüyorlar. Ama tabii Suriye’de de Türkiye’deki gibi baskı altındalar, kendilerini açıkça ifade edemiyorlar ve aileler tarafından da kabullenilmiyorlar. Yalnız Türkiye’de onları rahatlatan, onları hani en azından son bir yıldır - çünkü son bir yıldır LGBTİ hareketi *lambda*, *kaos spot* gibi dernekler var ve bu dernekler (anlaşılmıyor) kavradılar. Biz araştırmaya başladığımızda 2014 Mart ayında biz Suriyeli LGBTİ sorduğumuzda hiç kimse bilmiyordu. Yani bulamayacağız diye şeye kapıldık; hani çalışma sonuçta kadın üzerinden yürüyecek diye şey yapmıştık, çekinmiştik. Şimdi Spot’ta da *Lambda* Kaos GL’de de Suriyeli mültecilerin, Suriyeli mülteci LGBTİ aktivistlerin olduğunu görüyoruz. Bir de Türkiye’deki ASAM gibi, İKGB gibi Suriyeli mültecilere Birleşmiş Milletler’in sağladığı yardımlar yoluyla dayanışma ve yardım sağlayan, danışmanlık sağlayan kurumlar artık gökkuşağını flamasını her yerde kullanmaya başladı. Böyle bir şey var, pozitif yönde onları (anlaşılmıyor) bir değişim var.

Ali Sefa: Yani Türkiye daha özgür diyebilir miyiz bu anlamda? Onların görüşüyle yani. Yani rahatlamış mı buraya geldiğinde? Bence rahatlamıştır. Siz biraz mağdur anlattınız da, o yüzden söyledim.

Nurcan Ö. Baklacioğlu: Hayır, hiç öyle... Geçen sene alan çalışmasını yaparken dışlanmışlardı LGBTİ hareketleri tarafından dışlanmışlardı. Örneğin Kaos GL’ye yerleştirilen Suriyeli mülteci, LGBTİ mülteci Türkiyeli mülteciler tarafından istenmedi bir süre sonra. Hani ‘Biz kendimiz burada bütün giderlerini karşılamak için çalışıyoruz, biz Suriyeli LGBTİ’lerin yükünü taşımak zorunda değiliz. Onlar da gidip çalışsınlar.’ O açıdan da hani kaldıkları kiralarda tecavüze uğruyorlardı, başka mülteciler tarafından istismar ediliyorlardı veya Türkiyeli LGBTİ’ler tarafından istismar ediliyorlardı. Ama şu anda, son benim gördüğüm toplantılarda Türkiyeli LGBTİ hareketinin onlarla dayanışma içine girmesi, onları dinlemeye başlaması, onlarla diyaloga geçmesi onları rahatlatmış durumda. En azından danışacakları bir yer var. Hani Mısır’da da Suriye’de de bulamadıklarını söylüyorlar. Ama tabii ki Avrupa’ya gitme isteği hala devam ediyor. Hala burada tam olarak özgür hissetmiyorlar. Hani Taksim onlar için bir özgürlük

alanı örneğin. Orada serbestçe el ele tutuşup yürüyebiliyorlar vesaire, kendilerini ifade edebiliyorlar. Bunun dışındaki bölgelerde hala özgür değiller. Dolayısıyla Danimarka gibi Kuzey Avrupa ülkeleri gibi değişik bir Kanada'ya gitmek için **DMYK**'ya şu anda başvuruda bulunuyorlar ve DMYK sadece onlara özgü, şey altından biraz da, masa altından başvuruları kabul ediyor.

Bir Katılımcı (Kadın): Benim bir sorum var. Ben de Suriye savaş göçmenlerini çalışıyorum tezimde Hatice hocamla beraber ve Bahçelievler'de oturuyorum, çok yoğun yaşadıkları bir bölgede. Daha çok başındayım çalışmanın, çok fazla bir veri yok elimde ama biraz sohbetlere dayalı şöyle bir şey öğrendim: Bu belediyenin yaptığı spor tesislerine insanlar, yani vatandaşlar, ikamet edenler çıktıktan sonra, hemen ardından bir otobüsle birlikte Suriyeliler getiriliyor ve orada yüzme havuzuna kullanırılıyor ya da başka aktiviteler yaptırılıyor. Ama bunlar gece yaptırılıyor, daha akşam saatlerinde, yani kapalı olunan saatlerde yaptırılıyor. Bunu çok tesadüfi bir şekilde benim kuzenim görmüş, ben bizzat ondan öğrendim. Acaba sahada böyle bir veri elde edildi mi, hani buna bir övgü ya da yergi var mı ya da böyle başka belediyelerin yaptıkları örtbas şeklinde hizmetler var mı elde edilen, onu merak ettim.

Nurcan Ö. Baklacioğlu: Peki parayla mı, yoksa...

Önceki Katılımcı (Kadın): Parayla değil hocam. Yani bildiğim kadarıyla parayla değil.

Nurcan Ö. Baklacioğlu: Şimdi bakın, ASAM, İKGB, Hayata Destek Derneği gibi bazı dernekler maliyeti düşük tutarak özellikle Suriyeli çocuklara, gençlere, LGBTİ'lere yönelik bu tür psikolojik danışmanlık ve hani sosyal meşgaleler ve bir sosyal yaşam kazandırmaya yönelik birtakım çalışmalar yapıyorlar. Akşam saatlerinde yapmasının sebebi hani...

Bir Katılımcı (Kadın): Karşılaşmamak...

Nurcan Ö. Baklacioğlu: Karşılaşmamak bir yandan, diğeri de mesai dışı saatlerde hani çok mali yük getirmeden, çünkü ötekilerin de ücretini kullanıyor havuzları; daha ucuz ve parasız bunu yaptırmak. Böyle bir çalışmadır. Ama Sultanbeyli Belediyesi vardı hafta sonu toplantıda ve çok takdir edildi. Çok konuşmadı ve örneğin Sultanbeyli Belediyesiyle gidip görüşmen önemli veriler kazandırabilir. Bence oradan başla, onlarla görüş. Çok memnuniyetle karşılayacaklar ve mültecilerle dayanışma grubu kurmuşlar belediye meclisinde. Bir de İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin içerisinde Suriyeli mültecilerle dayanışma grubu kuruluyor şu anda. Özel masa ayırmışlar, orada da birtakım çalışmalar var. Ama tabii yani akşam yapılması ayrımcı oluyor yani. Sonuçta ayrımcılık hani, görünmeyecek şekilde.

Ertan Erol: Bir de Milli Eğitim Bakanlığı'nın bir projesi var. Onu bu dönem şeye sokamadılar, faaliyete sokamadılar. Akşamleyin ilköğretim okullarında ya da liselerde boşalan derslerde Suriye müfredatıyla, Suriyeli öğretmenlerle eğitim verilmesine yönelik.

Milli Eğitim Bakanı'nın böyle bir projesi var diye biliyorum.

Bir Katılımcı (Kadın): Serpil ben. Şimdi hocam demişti ki vatandaşlık verilmemesi için, beş yıl sonra vatandaşlık verilmemesi için işte bunların statüleri böyle duruyor Yani beş yıl sonrası için planı var mı ki devletin diye düşünüyorum. Hocam da demişti ki Suriye her şey yolunda gitse bile 300 milyar dolar gibi yeniden yapılanabilmesi için büyük paraya ihtiyaç var. O zaman hükümetimiz çok böyle pozitif bir anlamda buradaki 2,5 milyonun orası tekrar yenilediğinde ülkelerine geri döneceği fikri içerisinde mi hareket ediyor? İkincisi de bu kişilerin, Avrupa'da mesela misafir işçiler geri dönmediler ve üçüncü kuşağa geçtiler. Çeşitli sosyal sorunlarla karşı karşıya şu anda Avrupa. Bizi de bekleyen bir sosyal koşullar ve sosyal sorunlar bizde had safhada görülecek. Toplum buna sizce ne kadar hazır?

Bir şey daha söyleyebilir miyim? Burhan Kuzu bugün bir tweet attı, Twitter'da bir şey yazdı ve dedi ki 'Sınırları açar, mülteciler, Suriyelileri üstlerinize salarız' diye ellerindeki parayı verdiler, kesenin ağzını açtılar ve 3 milyar dolar verdiler. O zaman aklıma şöyle bir şey takıldı: Acaba hükümetin politikası bunları, Suriyelileri Avrupa'ya karşı bir şey koparabilmek adına bir maşa mı? Bir tehdit unsuru olarak mı görmeye devam edecek?

Hatice Kurtuluş: Ben cevap vereceğim buna. Sözleştik işte. Şimdi aslında en başından itibaren söylemek gereken bir şey var. Şu anda Türkiye'de Suriyeli göçmenlerin yaşadığı problemlerin pek çoğunu biraz daha derece farklı, daha az da olsa Avrupa'ya giden Türkiyeli göçmenler 1960'lardan beri yaşıyorlar. Okul sorunu, dışlanma sorunu, kadın işçilerin, tek başına gitmiş, Almanya'ya tek başına çalışmaya gitmiş kadın işçilerin Alman ustabaşları tarafından arka odalarda tecavüze uğradığını... Binlerce örnek var. En son benim yaptığım Almanya'daki çalışmada da çok benzer şeyler görüldü. Mülteci kamplarına Nazilerin saldırdığı, insanların otellerinin yakıldığı falan. Yani Avrupa, Avrupa'nın göç tarihi böyle göçmenleri alıp güzel güzel misafir edip, çalıştırıp, paraları verip sadece... Yani... Tek fark ücretlerini zamanında ödemeleri oldu.Türkiye bunun daha beterini yaşıyor. Onlar böyle kırk yılda biraz bunu düzene sokabildiler. Geri döndürme meselesi ise evet, nasıl geri dönmedilerse Türkler Almanya'dan bunların da büyük bir kısmı, yani Suriyelilerin de büyük bir kısmı geri dönmeyecek. Avrupa'ya gitmeye çalışacaklar. Avrupa'ya da, bunu anlıyoruz, gidemeyecekler ve Türkiye'de kalacaklar. Yani arkadaşların söylediği çok doğru. Türkiye'nin bir an önce politikalarını geliştirip onların sosyal dışlanmaya uğramadan ve pek çok konuda hakları savunarak politika geliştirmesi gerekiyor. Yoksa Türkiye zaten biliyorsunuz üç çocuk, üç çocuk ısrarını gerçekleştirmedi, yani üç çocuğu sağlayamadı. Ama mültecilerle şu anda ya da sığınmacılarla onu sağlıyor. Türkiye'nin 2013-2014 nüfus sayımlarında Türkiye nüfusunun da bir büzüşmede olduğu görünüyor. O şey ondan, yani üç çocuk iddiası ondan. Bol bol bol çocuklar, emek deposu dolu değil. Emek deposuna en zayıf, en köleleşebilen, kolay köleleşebilecek ve o köleşme koşullarını da oluşturacak, işte hak vermeyerek, yasal statü kazandırmayarak, geçici statüde tutarak. Hem Türkiye'deki düşük gelirli hem de Suriye'den gelenler bunun bütün acılarını yaşayacaklar, hep birlikte yaşanacak gibi görünüyor.

Nurcan Ö. Baklacioğlu: Şey olma ihtimali daha yüksek. Sınır, Suriye'nin kuzeyinde Türkiye sınırına yakın yaşayanların dönme ihtimali daha yüksek. Kırsal kesimden gelenlerin önemli bir kısmı ve orada tarlaları var, çalışabilecekleri tarım alanları var ve evleri var. Bir kısmının duruyormuş evleri. 'Yıkılsa da ben geri döner evimi inşa ederim' diyor bir kısmı. Burada tutunabilenler, sosyal sermayesi, yani Türkçe'yi öğrenip orada mesleği olanlara ve burada tutunabilenlere, çocukları da okula alışanlar tabii dönmez. Ama ben daha pozitif bakıyorum. Çünkü İranlılar geldi <80>lerde ve Türkiye onlardan, onlara çok şey kazandı. Yani içlerinde akademisyenler, araştırmacılar vesaire, biliyorsunuz... Dolayısıyla hani eğer fırsat tanınırsa, fırsat eşitliği tanınırsa tutunabilirler. Ama Türkiye'nin yapmaya çalıştığı şey uyum. Uyum dediğimiz de hiyerarşik bir kavramdır. ... Benim asıl korkum çocuklar, Suriyeli çocuklar. Gelecekleri gitti, geleceklerini kaybettiler, önlerinde bir gelecek göremiyorlar. Onlar bir an önce eğitime kavuşturulamazsa ve o bağımsız eğitim kurumlarında eğitime devam ederlerse bu onları çok daha tehlikeli (bir) geleceğe sevk edebilir. Yani daha radikal birtakım grupların içerisinde yer almak üzere eğitilebilirler. Bir de şey var, şunu söyleyeyim: Türkiye'nin göç politikası Suriyeliyle ilgili; Batılı, erkek ve Sünni'dir. Dolayısıyla Şiilerin burada kalabileceğini, kalacağını düşünmüyorum yani. Kürtler, Kürtlerin, Kürt Suriyeli mültecilerin kararlarını muhtemelen Kuzey Suriye'deki oluşumlar, Suriye'de kurulan devlet yapısının temsil, Kürtleri temsil olanağı onun tarafından belirlenecektir. ... Sürdürülebilir istikrarsızlık kurulacak Suriye'de ve bu bitmeyecek, uzun süre bitmeyecek. Dolayısıyla hani beş yıl daha kaldıklarında zaten Türkiye'ye alışırlar. Türkiye'ye artık tutunurlar ve Türkiye'de kalırlar. İş bulduktan sonra vesaire, eğitim aldıktan sonra, Türkçe öğrendikten sonra. Buna yatkınlar, büyük bir kısmı buna yatkınlar. Dini konularda birtakım - Sünnilik onların Türkiye'ye tutunmalarını sağlayan önemli bir faktör.

Cemal Salman: Erhan hocaya ben son bir soru sorayım. Bu süreç, hep öngörü sorduk da, bu böyle devam ederse, bu çatışmalar, hangi şekilde sonuçlanırsa sonuçlansın Suriye'deki sürecin Türkiye'deki iç siyasete yansımaları ne olacak? Orada bir, son dönemde kullanılan tabirlerle diyelim; bir Alevistan, bir Sünnistan ve bir Kürdistan kurulduğunu varsaysak Suriye'de, üçe bölünse ve aktörler bunun üzerinden şekillendirse, devamında Türkiye'deki iç siyasete yansımaları ne olur? Buradaki Kürtler, buradaki Alevilerle buradaki Sünniler üzerinden...

Erhan Keleşoğlu: Daha çok iç siyasete ilişkin bir soru bu. İç siyaset - dış siyaset ilişkisine dair bir soru. Zaten Türkiye'de uzun zamandan beri, en azından 2010 yılına kadar götürürüz bu süreci, çok kutuplaştırıcı bir tür, bir dil kullanılıyor birçok iktidar tarafından ve bir kültürel çatışma olduğu varsayımından hareketle millet ve diğerleri arasında, bir 'millet' tanımı yapılıyor. 'Millet'in içerisine işte dindar, Sünni, inanan, muhafazakar, milliyetçi, Türk-İslam sentezine inanan tüm yurttaşlar alınıyor. Bunun haricinde kalanlara 'ötekiler' olarak tanımlanıyor ve 'millet'in de çoğunluk olduğu varsayımı üzerinden hareket eden bir kutuplaştırıcı bir dille siyasetin yeniden organize edilmesi, yeniden tanımlanması, saflaştırılmasına dair bir strateji uygulayabiliyor mevcut siyasal iktidar. Son seçimlerden sonra, 7 Haziran seçimlerinden sonra mevcut İslami tonu ağır basan söylemi daha Türk-İslam sentezine kaydığını gördük. Türkmen meselesi de

biraz bununla alakalı, yani içerisiyle alakalı. Çünkü oradaki bu, keşke harita olsaydı da gösterseydim, Türkmen Dağı denen bölgede evet Türkmenler var, Türkmenlerin yoğun olarak yaşadıkları bir yer ama sadece Türkmenlerin olduğu bir yer değil. Aynı bölgede aynı zamanda Cemel Ektrat da denir, yani Kürtler dağı, Kürt dağı. Kürtlerin olduğu, Türkmenlerin olduğu - Türkmenler de sadece iktidarın söylediği gibi Sünni değiller, yani Alevi Türkmenler de var. Ve şunu da es geçmeyelim: Bu forumun başında söyledik; Suriye nüfusunun önemli bir kısmı, yarısından fazlası yer değiştirmiş durumda. Özellikle cephe bölgelerinde. Oradaki Türkmenlerin bir kısmı Türkiye'ye geldiler, yani mülteci oldular, bir kısmı rejimin bölgelerine, Lazkiye tarafına gittiler ve az sayıda orada Türkmen kaldı. Yani söylediği gibi orada böyle Türkmenlere ait bir homojen bölge falan yok. Yani etnik kartı da öne sürerek aslında Suriye'nin o kadar da yabancı bir mesele olmadığı Türklük üzerinden, Türkmenler üzerinden, ezilen soydaşlar üzerinden. Bu, milliyetçiliğin, Türk milliyetçiliğinin çok kullandığı bir şeydir, bir karttır. Şimdi öyle bir yola girildiğini düşünüyorum ve bir yandan da ürküyorum. Ürküyorum, çünkü bu söylem, bu milliyetçi söylem, İslami tonu da yüksek olan bu milliyetçi söylem Suriye'deki savaşın daha da derinleşmesine yol açan, Türkiye'nin olası bir müdahalesi söz konusu müdahale edilecek bölgeye Cerablus'a yüksek ihtimalle Cerablusla Reyhanlı arasında kalan bölgedir. Buraya olası bir müdahale Türkiye'de işleri daha da içinden çıkılmaz bir hale getirebilir. Ondan korkuyorum açıkçası. Ama tekrar söyleyeyim>: Hem bu dış müdahalenin olası altyapısını hazırlamak hem de içerde yeniden inşa edilen rejimin otoriter, gayet otoriter rejimin payandalarını Türk-İslam sentezi ve İslamcılık üzerinden, yani iki kutbu da ağır basan, birbirine yaklaşan bir muhafazakar - milliyetçi ittifak üzerinden AKP iktidarı içerisinde gerçekleşen bir ittifak üzerinden yeniden şekillendirme amaçlı olduğunu düşünüyorum ve bu beni çok ürkütüyor.

Cemal Salman: Başka sorusu olan yoksa bugün dinlediğiniz ve katılım sağladığınız için çok teşekkür ediyorum. Sağolun.